

● POHODNIŠTVO... PLEZANJE... PUSTOLOVSKE AKTIVNOSTI... ŠT. 5

revija@drustvo-strmina.si

JUNIJ - JULIJ - AVGUST, 2015

MATTERHORN

INTERVJU - ERWIN PUCH

KAJAKAŠTVO NA DRAVI

OBLETNICE

Boris Strmšek
Strmina

Ima jih vsak. Če ne druga, vsako leto na tisti dan, ko se nam zdi, da je treba obvezno nazdraviti. Ampak potem pridejo tiste okrogle, kvadratne, trikotne, srebrne, zlate... Zdi se mi, da je leto 2015 kar pestro na tem področju. 120-letnica Aljaževega stolpa, ki predstavlja nekak simbol slovenstva. Jakob Aljaž ga je leta 1895 postavil na vrh Triglava v času, ko smo se morali pošteno boriti za lastno narodno identiteto. Prav toliko let slavi naša najstarejša revija – Planinski vestnik. Je obenem tudi najstarejša slovenska revija. Pred 20-timi leti smo Slovenci osvojili svoj zadnji osem-tisočak od štirinajstih – Anapurno. Takrat je bil z nje opravljen tudi smučarski spust, našim alpinistom je to uspelo kot prvim. 70 let je od znamenitega vzpona čez Čopov steber v Steni, ki sta ga opravila Pavla Jesihova in Jože Čop. To je bilo takoj po koncu II. svetovne vojne. Pred 150 leti se je končala velika dirka za eno najmarkantnejših gora na svetu – Matterhorn. Gora, ki je podobna veliki skalni piramidi na meji med Švico in Italijo, je predstavljala nek pojem nedostopnosti, vsaj za večino ljudi. Toda nekaterim je bil to le cilj, izpolnitev nekih želja, verjetno tudi le ena stopnička na njihovi poti. Tako se je končala dirka med italijanskimi vodniki ter Angležem Edwardom Whymperjem v prid slednjega. Vsaj v smislu prvenstva, Whymper je namreč prehitel Italijane za dva dni. Toda za del njegove skupine se je zgodba končala tragično, saj so štirje med sestopom zdrsnili in se smrtno ponesrečili, Whymper in švicarska vodnika, oče in sin Taugwalder, pa so imeli srečo.

Fotografija na naslovnici:
Kavka na skalnih skladih Gran Paradisa v Grajiških Alpah
Avtor fotografije:
Boris Strmšek

Veseli bomo vašega soustvarjanja revije, prispevki in komentarji so dobrodošli. Pošljite jih na elektronski naslov: revija@drustvo-strmina.si

In ob tej obletnici je že celo leto v Zermattu ob vznožju Matterhorna slovesno. Če vas bo pot zapeljala mimo, se le ustavite in vrzite pogled na mogočno goro. Če pa se boste odpravili navzgor po grebenu, kjer je nekoč plezal Whymper s soplezalci, pa seveda vso srečo! In vzpon na Matterhorn je bil le eden od 55 pomembnih prvih vzponov v Alpah tistega daljnega leta 1865. Izbira je velika in ne bo vam težko primerno obeležiti kakšne od gorniških obletnic. Sicer pa letos tudi Chamonix slavi 150-letnico gornišstva prav zaradi tistega izjemnega leta. In ko sem tako brskal za različnimi informacijami, sem ugotovil, da sem na začetku jeseni pred 30 leti prišel v alpinistično šolo, skratka, zanimiv razlog, da ga primerno obeležim, saj se je takrat uradno pričel moj alpinizem. Mogoče celo z vzponom na katerega od prej omenjenih ciljev, mogoče le z druženjem s prijatelji v gorah ob stiskih rok na vrhovih ali po preplezanih smereh. Lahko pa rečemo tudi, da je pred vami že jubilejna 5. številka Strmine. Pot je bila težka, saj je veliko ovir, toda, kot vidite, smo jo zmogli. Pa varen korak in prijetno praznovanje ob razgledih, ki si jih boste sami izbrali!

Izdaja: Društvo za pustolovske aktivnosti STRMINA, Maroltova 30, 2000 Maribor

Zbrala in uredila: Boris Strmšek in Tamara Leskovar

Sodelavci: Karmen Razlag, Mateja Mazgan, Peter Tomše, Marko Žunec, Tone Železnik, Maja Ogrizek, Peter Dakskobler, Peter Zajc

Postavitev: Polona Mesec

DONACIJE

Za izdelavo še boljše, zanimivejše revije, dostopne širši množici, nam lahko pomagate v obliki donacije. Prispevke lahko nakažete na transakcijski račun društva Strmina št. SI56 2410 0901 1071 932, naslov DRUŠTVO STRMINA, Maroltova 30, 2000 Maribor, s pripisom DONACIJA REVIIJA STRMINA. Že vnaprej se zahvaljujemo za vaše prispevke. Za več informacij nam pišite na elektronski naslov revija@drustvo-strmina.si.

EVROPSKO PRVENSTVO V TEŽAVNOSTNEM PLEZANJU

Mina Markovič je 12. julija 2015 na evropskem prvenstvu v težavnostnem plezanju v Chamonixu osvojila naslov evropske prvakinje, **Janja Garnbret** pa je na svoji prvi tekmi v članski konkurenci osvojila 2. mesto in postala evropska podprvakinja. To je zgodovinski doseg za slovensko športno plezanje, kajti v težavnosti še nismo imeli evropske prvakinje. Slovenski športni plezalci, 27-letna **Mina Markovič** in komaj 16-letna **Janja Garnbret**, sta pometli s konkurenco v Chamonixu, kjer sta kot edini finalistki dosegli vrh smeri tako v polfinalu kot v finalu. Tretje mesto je osvojila Avstrijka **Jessica Pilz**.

V moški konkurenci je pred pragom finala za las ostal **Domen Škofic**, ki je osvojil 9. mesto. Zmagal je Španec **Ramon Julian Puigblanque**, drugi je bil Čeh **Adam Ondra**, tretji pa Nемеc **Sebastian Halenke**.

Janja Garnbret
foto: Urban Primožič

Mina Markovič
foto: Urban Primožič

Slovenske barve je zastopalo sedem športnih plezalcev. Poleg omenjene trojice še **Tjaša Kalan**, ki je osvojila 17. mesto, **Urban Primožič**, ki je tekmo končal na 21. mestu, **Martin Bergant** na 32. in **Jure Raztresen** na 48. Mestu.

MLADINSKO PRVENSTVO V BALVANSKEM PLEZANJU

Na evropskem mladinskem prvenstvu v balvanskem plezanju, ki je 21. in 22. julija 2015 potekalo v francoskem Argentieru, je slovenska mladinska reprezentanca osvojila dve zlati medalji. Kadetinja **Janja Garnbret** je po junijskem naslovu evropske prvakinje v težavnostnem plezanju osvojila še balvansko lovoriko, zmage med mladinci se je veselil **Anže Peharc**. Slovenski uspeh je dopolnilo še šest finalistov.

LUNA NA MEGLENEM VIŠEVNIKU

Pa gremo na Viševnik, smo rekli! Ampak je bila na večer polne lune bolj kislav vremenska napoved, zato smo turo predstavili za en dan. Tako smo se po sončni pozno popoldanski vožnji čez Gorenjsko dobili na Pokljuki. 19 ljudi in dva psa. Eni že poznani, drugi novi obrazi. Druženje in nova poznanstva so namreč tudi namen teh srečanj. Namen je tudi nekoliko bolj nenavaden pristop. Ko večina po opravljenih turah že veselo nazdravlja v dolini ali pa so na poti proti domu, se mi ob polni luni komaj odpravimo v gorski svet. In zvečer ni gneče. Je tudi neke vrste priprava na nepredvidene nočne pohode, saj noč ni nujno težava, če imamo s seboj nekaj obvezne opreme za takšne primere, predvsem čelno svetilko in seveda kakšen zemljevid poti oziroma področja. Tudi če smo na znanem terenu. In tako

smo krenili proti našemu cilju. Nekateri nekoliko prej, a so nas nato počakali na vrhu. Če sveti luna, vsaj tako smo predvidevali, ni nobenih težav.

Viševnik je zanimiv predvsem pozimi, vsaj jaz ga obiskujem večinoma pozimi in to s turnimi smučmi, v poletnem času sem bil gor le enkrat in še takrat me je opral dež. In tako ga je naša četica med prijetnim klepetom počasi mahala navzgor. Psa sta se preganjala, dokler ni naša Neli oplazila z repom kravjega pastirja in je bilo nekaj cviljenja in več poslušnosti. Hja, vsaka slaba stvar je tudi za nekaj dobra. V zadnjem trenutku se nam je na turi pridružil še Andrej, ki je dal zanimiv predlog, da ga ne mahnemo po običajni markirani poti čez sedlo na vrh, temveč gremo čez Kačji rob. Verjetno zato, ker

Na Kačjem robu.

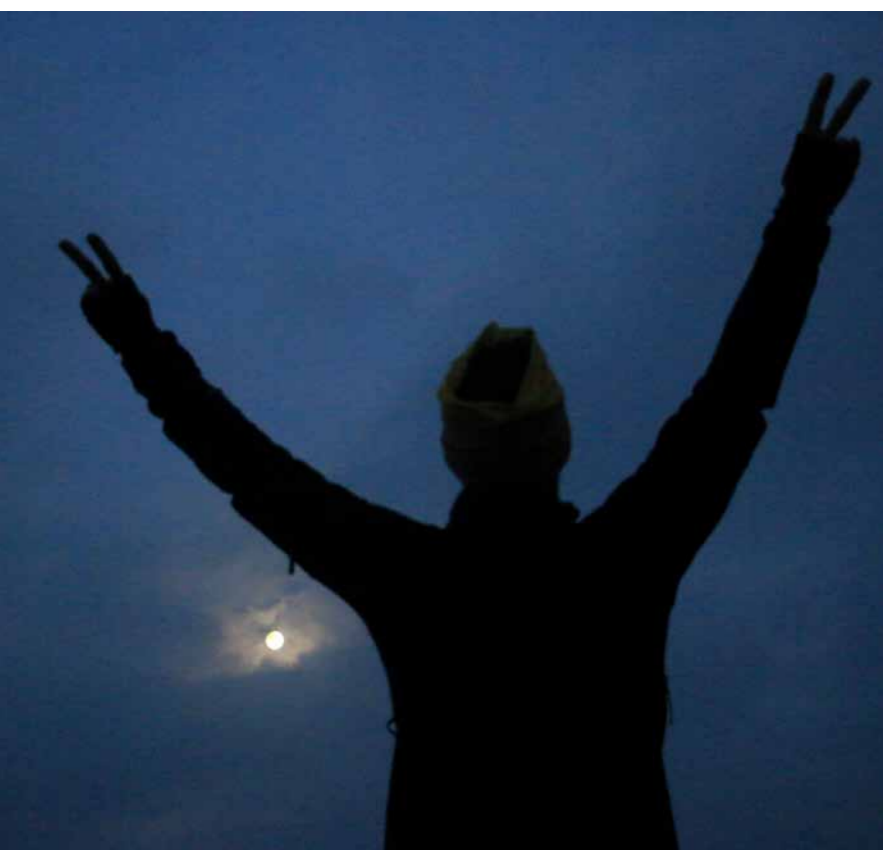
ima silno rad brezpotja in grebene. Ideja je bila sprejeta, da bo tura bolj zanimiva. Z Avšja smo prečili čez pobočja desno proti grebenu, za katerim gre pot proti Srenjskemu prevalu. Na Kačjem robu smo zavili navzgor po brezpotju. Še prej smo nekoliko prestrašili kozoroge, ki so raje šli svojo pot, kot pa da bi se družili z nami. Verjetno jim tudi psa nista bila po godu. V mraku smo iskali pot po skrotju dokaj položnega grebenčka, medtem, ko se je nebo odločilo, da nam lune ne pokaže. Oblaki se niso hoteli raztrgati. Še več, poslali so nam meglo, da nas ovije. Ja kaj hočemo, v hribih je težko predvideti vremenske razmere. Pod vrhom Viševnika se spet pridružimo markirani poti in počasi se v temi bližamo postavam, ki nas že čakajo na vrhu. Nastane prava gneča. Spet se predstavljamo eni

Sašo in Andrej na vrhu.

Čakanje na polno luno 2050 m visoko.

drugim, stiskamo roke, trepljamo po ramenih, na plano pride kakšen sendvič, čokolada, sadje... Tokrat je naredil dobro reklamo za naše druženje tudi Sašo in kar nekaj članov facebook skupine Hribolazec je bilo tukaj. Ko se nekako zgnetemo skupaj za skupinsko fotografijo in razmišljamo o poti navzdol, pa se oblaki raztrgajo in pozdravi nas luna. Ja, tako je bilo domenjeno, da bo več dramatike, se šalimo. Mežika nam navzdol, nato jo spet zakrijejo oblaki in luna gre svojo pot. Mi pa tudi. Prižgemo svetilke in se med borovci odpravimo proti Rudnemu polju. Kmalu nas sprejme macesnov gozd in med hojo do izhodišča že delamo načrte za naprej. Za prihodnje polne lune in prihodnje gorniške cilje. Srečno in se vidimo kmalu! Čelne svetilke so seveda obvezne!

Noč v zavetju pokljuških gozdov.

KULINARIKA **za raziskovalce strmin** **GOBOVA JUHA**

Po gobarjenju na Pokljuki se prileže domača dobra gobova juhica.

Sestavine:

- 50 dag gob (jurčki, lahko pa tudi malo lisičk)
- 3 ali 4 krompirji
- 2 korenčka
- košček stebelne zelene
- 1 čebula
- 2 stroka česna
- olivno olje
- 1 dl belega vina
- peteršilj (svež)
- sol
- poper
- smetana (po želji)

Priprava:

Na olivnem olju prepražimo čebulo. Dodamo narezane gobe, korenje in stebelno zeleno ter česen. Pražimo, da tekočina izpari. Prilijemo vino, solimo, popramo in kratko dušimo. Dodamo olupljen in na kocke narezan krompir, zalijemo z litrom vode in kuhamo dvajset minut (oz. dokler se ne skuha krompir). Za konec potresemo z nasekljanim peteršiljem in po želji vmešamo smetano.

Pa dober tek!

EUROPEAN **OUTDOOR** **FILM TOUR 15/16**

Turneja E.O.F.T. je najbolj znana filmska prireditev evropske »outdoor skupnosti« in že 15. leto prikazuje najbolj napete filme o športih in pustolovščinah v zadnjem letu. Od 9. oktobra naprej bo s startom v Amsterdamu dvourni filmski program znova na poti po Evropi. Na sporedu turneje je okrog 300 dogodkov v štirinajstih deželah. Vse informacije o filmih in datumih prireditev najdete na

www.eoft.eu, v Sloveniji se turneja ustavi 26. in 27. novembra ob 20. uri in sicer v Kinu Komuna, Cankarjeva 1, Ljubljana. Cena vstopnice je 9 eurov, kupite jih lahko preko spleta ali v trgovinah Iglu Šport.

NEUNIČLJIVI ERWIN

Besedilo in fotografije:
Boris Strmšek

Nekega dne, pravzaprav sploh ne veliko let nazaj, ga je prineslo na naš odsek. Bil je nekoliko nenavaden možakar. Že v starejših letih, živ in aktiven skoraj kot dvajsetletni mulci, pogosto glasen, rad je kaj povedal, nekateri so seveda rekli, da ves čas nekaj pametuje, vendar pa se je kar ustalil in se vključeval v akcije odseka, poprijel za marsikatero delo, tudi popravil kaj, si vzel čas za vse mogoče, prevzel nekaj nalog, predvsem pa je naredil nekaj

Erwin Puch – iz ostarelega pripravnika se je pri svojih 72. letih prelevil v mlajšega starega alpinista

reda pri plezalni opremi odseka in prevzel funkcijo »gospodarja«. Večkrat sva se navezala na skupno vrh, saj je pogosto bil eden redkih, ki se je odzval na prošnje po plezanju, predvsem med tednom, ob tem pa ga privlačijo tudi Dolomiti, ki so meni prav tako blizu. Tako so minevala leta, s svojimi vzponi je dosegel pogoje, da se prijavi na republiške izpite za alpiniste. Prijavil se je, pa nekako ni šlo, mu izpitna komisija ni nič pogledala skozi prste. Še več, mogoče so bili do njega celo bolj strogi, kot do marsikoga drugega. Ampak se je prijavil ponovno, ni obupal. In letos mu je končno uspelo. Sicer so ga še »počastili« s popravnim izpitom, za katerega ni bil prav prepričan, da je bil utemeljen, toda v drugo je opravil zadeve brezhibno. 5. julija je opravil še izpitno turo, dokazati se je moral v Severovzhodnem razu Debele peči. 24. julija je praznoval svoj 72. rojstni dan. Ker ni bilo tako starih starejših pripravnikov, predvsem tukaj mislimo aktivne, ga je nekoč nekdo poimenoval »ostareli pripravnik«. Pa se ni nič jezil. Vsekakor ni prav pogost primer, da nekdo pri njegovih letih opravi izpit za alpinista, zagotovo je eden najstarejših pri nas do sedaj. Ampak še nič ne kaže, da se ga bomo rešili, Erwin je še poln načrtov in energije. In tako smo novopečenega alpinista nekoliko izprašali.

Zdaj bo kar velika sprememba, saj se boš iz ostarelega pripravnika prelevil v mlajšega alpinista... Verjetno bo šlo vse lažje!?

Sprememba iz »najstarejšega starejšega pripravnika« ali »ostarelega SP« v

»najstarejšega mladega alpinista« ni prineslo nič, kar bi vplivalo na EMŠO! Pač ostanem »Ostareli«.

Zgodbe večine alpinistov se pričnejo nekako v stilu »prvo smer sem preplezal že v rani mladosti s svojim očetom ali bratom«, pri tebi pa nekako ni povsem tako...

Moji prvi plezalski podvigi so se začeli v plezališču, tja me je spravil spomladi leta 1999 sin Robert. Prva alpinistična je bila že poleti istega leta Dolga Nemška smer v Steni s Tonetom Jesenkom, slabih 14 dni kasneje pa še Bavarska s Zimmer-Jahnom. Leto dni po Bavarski sem uresničil mojo prvo veliko željo. Le kdo bi me peljal v Slovensko smer? Sem jo nato kar posoliral!

Skratka, ti si plezanje zagrabil z obema rokama, »krivec« za tvoj alpinizem pa ga je opustil... Glede na to, da imaš na odseku največje število vzponov zadnja leta, kaj bi svetoval mlajšim, da te bodo dohiteli?

Mladim lahko svetujem samo to, da naj plezajo in plezajo in nabirajo kilometre. Seveda jim bom pa postavil »lato« zelo visoko in se bodo morali hudo potruditi, da se mi bodo sploh približali. Pa saj niti prave volje nimajo...

Če malo pobrska po tvoji plezalski zgodovini, pa se najde tudi kakšna nezgodica... Ampak te to vseeno ni odvrnilo od nadaljnje poti!?

Moja prva plezalna nezgoda je bila v plezališču. Kompliciran večkratni zlom notranjega gležnja, to je bilo pet let po mojem plezalnem začetku. Druga nezgoda se mi je zgodila v smeri Himmelsleite v Hochschwabu. Odlom velikega bloka mi je precej hudo poškodoval levo nogo nad kolenom, na desni nogi pa sem dobil močne odrgnine. Plezanje sva z Gorazdom na-

Zupanova smer v Koglu.

daljevala po Domeniggweg. Kljub poškodbi noge, ki je bila v kolenu nepregibna, sva zlezla do vrh Hochschwaba in nato sestopila do Voitsthalerhütte. Pri »plezanju« sem najprej stopil z desno nogo gor, potem pa trdo levo nogo priključil! Pri sestopu je šla naprej »trda« noga, nato pa desna. To je trajalo celih pet ur! Na Voitsthalerhütte sta me dva avstrijska gorska reševalca vzela v oskrbo, razkužila rane im mi povila poškodovani nogi. Nato pa je prijazni oskrbnik kočje dejal: »Erwin, du machts kein Schritt mehr weiter! Habe bereits den Hubschi (Hubschrauber) angerufen. In 20 min ist er da!« Še danes sem mu hvaležen, da mi je prihranil tri ure in pol hoje (z zdravimi nogami) v dolino! Na heliodromu v bolnišnici Bruck a.d. Mur me je pričakala cela ekipa z zdravnikom in bolničarji z nosili na kolesih. Rentgen je nato pokazal, da so rane globoke, niso pa prizadeti vitalni deli nog nad kolenom.

Je pa vse skupaj zelo grdo zgledalo. Ja, to je bil tudi moj prvi helikopterski polet. No, pa mesec dni plezarije je šlo po vodi.

Skratka neuničljiv... Za teboj je res lepo število smeri, zato jih je seveda težko razvrstiti po nekih kategorijah. Kljub vsemu pa verjetno obstaja nekaj takšnih, ki so bile po nekih tvojih kriterijih »naj«.

Seveda ne more nobena preplezana smer zasenčiti dolomitskih smeri, Constantini-Ghedina v Tofani di Roses, Rumene zajede v Mali Cini ali Fehrmanove v Campanile Basso v Brenti.

Zagotovo obstajajo tudi smeri, ki jih ne bi šel nikoli več plezat, četudi »ti plačajo«? Je kakšna takšna in kaj te je tako razočaralo v smeri?

Da ne bi šel ponavljat nekaterih smeri, je pač razumljivo. Jih pa res ni dosti. Ni samo problem v sami težavnosti smeri. Velik vpliv ima splošen vtis, ki ti je ostal po plezariji. Razmere, pogoji, razpoložnje in podobno so tiste stvari, ki pustijo svojo sled.

Na vrhu Rumenege raza v Mali Cini.

Tale tvoja borba za naziv alpinist ni bila kar tako. Je bilo treba vložiti kar nekaj truda in prepričati izpitno komisijo. Ponavljati izpite... Ampak si vztrajal in rezultat je prišel...

Trud in delo, ki sem ga moral vložiti v ta naziv, je bil res velik. Gnala me je samo še trma, da pokažem republiškim inštruktorjem in GV-jem, da je moje znanje o alpinizmu na več kot dovolj visokem nivoju. Ampak neprivita vponka z matico je enako kot prevoziti rdečo luč na šoferskem izpitu! To sem tudi akceptiral, jezil sem se lahko samo sam nase. Je pa bil to eden najtežjih izpitov, ki sem jih opravil. Na koncu koncev bom pač smel še kakšnega tečajnika ali pripravnika kam peljati plezati in mu morda predati vsaj del mojega alpinističnega znanja!

Tvoje najljubše področje za plezanje?

Moje najljubše področje za plezanje še vedno ostaja zahodna stena malega Lagazuoi-a blizu prelaza Falcarego nad Cortino v Dolomitih. Skala je tam tako super, da bi se lahko reklo, da je to kot Božič in Velika noč skupaj...

Si odličen smučar. Vendar pa te turno smučanje nekako ne pritegne. Kje je vzrok?

Kot bivši učitelj smučanja si upam reči, da vsaj smučati znam. Turno smučanje ni moja disciplina, ker sem ljubitelj hitrosti, tega pa tam skoraj ni. Na Pohorju mi pravijo »hitre discipline«. Za večje hitrosti pač potrebuješ poleg znanja karvinga in kondicije še dobro steptano progo in vidljivost. Potem pa lahko spustiš »psa z verige«...

Verjetno si vzel v roke tudi kakšno alpinistično literaturo. Kaj bi priporočal mlajšim generacijam, da si preberejo? Zdaj večina raje visi na facebooku, kot pa da bi odprla dobro knjigo...

Mlajše generacije naj imajo za svojo »biblijo« dela Pita Schuberta, "Sicherheit und Risiko in Fels und Eis" - Band I, II, III! Prevedeno je tudi v slovenščino. Knjiga se nahaja tudi v naši ferajnovski knjižnici, izposodil pa si jo je do sedaj samo en član, pa še to na moje priporočilo. Drugače pa prebiram vse kar najdem o plezanju, varnosti v gorah poleti in pozimi, zasledujem novitete pri vrvnih tehnikah, napravah za varovanje, načini izdelave sidrišč po različnih standardih, razna škripčevja za reševanje in podobno.

Nekaj ciljev verjetno še imaš. Nam lahko kakšnega zaupaš?

Cilje in želje ima vsak od nas. Moja skrita želja je zlesti Čopa. Seveda se sprašujem ali imam še dovolj moči za tak podvig ali pa so moje želje prevelike!? Imam prevelike oči? Ostalo bo čas pokazal, kako bo šlo naprej.

Kakšna zanimiva misel, ki te vodi na tvojih poteh?

Moja misel dneva, ki bi jo posredoval nadobudnežem: Najprej splezaj smer kot prvi v navezi, potem pa lahko rečeš, da smer ni težka!

Za konec bi se vsem mojim plezalnim partnerjem iskreno zahvalil za trud in potrpežljivost, ki so jo imeli z menoj in predvsem za varno plezanje! Zahvaliti se moram najprej Tonetu Jesenku kot mojemu mentorju, potem so tu še Mira in Zdenko Zorič, dr. Gorazd Bunc, pa Strmina, pa Stane, pa Andrej, pa Tone, pa Lori, pa Pohorc... Pa »moje pizdeke« ne smem pozabiti, ki so medtem že zrasli!

In Erwin že pakira nahrbtnik, spet ga kličejo stene. Otroci so zrastle, vnuki tudi rastejo, žena Frida je tudi zelo aktivna. Nič kaj ne razmišlja o toplicah ali poseadanju doma na vrtu v brezdelju in po-

S soplezalkami v Omišu.

dobnem, kakor njegovi vrstniki. Hja, kdo ve, mogoče pa je naslednji projekt naziv inštruktor alpinizma!? Pri Erwinu se nikoli ne ve. Vsekakor pa ga čaka še kakšna zahtevna smer. Če greva skupaj sva že 122-letna naveza! Mogoče pa se res kmalu odpravimo v Čopov steber, ki letos praznuje 70. obletnico. Erwin ima samo dve leti več...

Vikijeva sveča na Jezerskem.

MOGOČNA SKALNA PIRAMIDA

MATTERHORN 1865 – 2015

Besedilo in fotografije:
Boris Strmšek

Težko je vedeti, kakšni so bili občutki tistih, ki so prvi zrlji z vrha Matterhorna navzdol. Vsekakor so se počutili izredno zmagoslavno, saj so bili prvi v izredno napeti dirki, kjer je bilo potisnjeno nekoliko na stran kar nekaj vrlin, ki bi naj vladale v gorskem svetu – spoštovanje, etika, previdnost, tovarštvo in še kaj. Edward Whymper in njegova ekipa, ki jo zbral, je prehitela ekipo italijanskih vodnikov, ki so mu pred tem obrnili hrbet. A uspeh, ki ga je tako zelo proslavil pred 150 leti, je zasenčila nesreča na sestopu, ki je povzročila smrt štirih članov njegove ekipe, preživeli pa so bili deležni kritik javnosti in tudi sumov, da so ob zdrsu

prerezali vrv, da so rešili svoja življenja. Kakorkoli, Whymperja je ta nesrečen uspeh spremljal vse življenje in še sedaj se razpravlja o tem, Matterhorn pa je bil končno osvojen in s tem je bila končana zlata doba alpinizma. Gora še vedno stoji tam in nas vabi, po strmih grebenih Matterhorna pa se ob lepih dneh vzpenjajo številni gorniki, bodisi sami ali pod vodstvom vodnikov. 14. julija 1865 je tako postal zgodovinski dan, saj je človek stopil na enega najbolj markantnih in zaželenih vrhov v Alpah, ki še sedaj privablja množice ljudi z vseh koncev sveta. O Whymperju in takratnih dogajanjih več v prihodnji številki Strmine, tokrat pa se bomo nekoliko sprehodili po grebenu Hörnli, kjer je tudi potekal prvi uspešen vzpon na goro.

Če se želite povzpeti na Matterhorn, morate najprej izpolniti nekaj pogojev. Vaša fizična pripravljenost mora biti zelo dobra, tukaj vam enourna trening hoja na najbližjo vzpetino dvakrat na teden ne bo pomagala kaj dosti. Tura je celodnevna, pomembna je hitrost, gre za mešanico hoje in plezanja v skali, vzpenjanja po fiksnih vrveh, v zgornjem delu nas čaka še snežno plezanje, sestop pa je poglavje zase, saj moramo opraviti isto pot v obratni smeri, deloma plezamo navzdol, deloma se spuščamo ob vrvi, predvsem pa se ne smemo izgubiti. Sposobnost orientacije je tukaj prav tako izredno pomembna. Skoraj praviloma sestop traja dlje od vzpona, če pa nas ujame kakšna popol-

danska nevihta, pa se hitro podaljša v naslednji dan. Če imate kakšne predhodne izkušnje z bivakiranjem na prostem, vam to lahko zelo koristi. Glede na vrsto vzpona, morate imeti izkušnje s hojo in predvsem plezanjem tako v kopnem, kot tudi v snegu, razna alpinistična vrvna tehnika vam mora biti dobro poznana, še posebej različni načini spuščanja ob vrvi. Brez osnovne plezalne opreme se na Matterhorn ne podajajte, čeprav gre za turo, ki se je lotevajo »že skoraj vsi«. Hja, to je res, da je mogoče srečati tam marsikoga, vendar se marsikateri vzpon konča le pri poizkusu, veliko jih odneha pred vrhom, za marsikoga se vse skupaj sprevrže v borbo za preživetje in švicarska gorska reševalna služba redno rešuje omagane ali poškodovane gornike z grebena Matterhorna, če pa želite spoznati najhujše posledice, pa lahko obiščete pokopališče v Zermattu. Seveda je podobno na drugi oziroma italijanski strani v Cerviniji. Mogoče bo sedaj nekdo le zamahnil z roko in se nasmejal, pa si bo mislil, »le kaj tale naklada, saj sem brez težav splezal gor in dol«. To je super, če je šlo brez težav. Ampak, ko gre kaj narobe, gre na takšni turi nato še veliko stvari narobe in takšna verižna reakcija se lahko slabo konča. Če nimate dovolj izkušenj ali v to niste prepričani, obstaja seveda možnost, da si omislite vodnika. To je vsekakor varnejša možnost, kot da testirate svoje sposobnosti in srečo, ne da bi bili prepričani v rezultat. Saj na koncu koncev gre le za to, da se imamo lepo in da uživamo v prekrasnih turah in razgledih, kar pa je pogojeno predvsem z varnostjo. Pa pustimo sedaj vreme, saj tistega si bomo že izbrali takšnega, da bo primerno.

Ko smo se nekoč peljali z žičnico proti Schwarzsee, od koder krene navzgor večina »osvajalcev« Matterhorna, je rekla sopotnica Veronika: »Upam, da nas

Severna stena Matterhorna, levo je greben Hörnli, po katerem je potekal vzpon prvopristopnikov.

Hörnlihütte - 3260 m.

bo gora sprejela!« Bilo je izrečeno kot nekakšna prošnja, molitev. Ja, gora nas bo sprejela, če se bomo do nje obnašali spoštljivo. Ko smo naslednji dan zgodaj zjutraj krenili iz koč in v zvezdnati noči plezali navzgor čez skalne sklade, smo bili hitri kot blisk. Začetna gneča se je po nekaj sto metrih razgubila, spredaj so bile redke vodniške naveze, za njima sva bila midva, sledila sta nama alpinistična prijatelja Maja in Lovro (priznala sta, da sta komaj držala tempo), nato pa so ostale naveze počasi zaostajale, odnehale, obračale. Popoldan so bile napovedane nevihte, čez nebo se je pa že zjutraj razpo-tegnilo nekaj oblakov. A napredovali smo hitro. Tisto, kar je bilo treba preplezati ponoči, sem si šel prejšnji dan popoldan ogledati. Za »aklimatizacijo« oziroma

Pogled na Matterhorn iz Zermatta.

Na grebenu nas čaka nekaj skalnih strmih prehodov.

osvežitev spomina sem preplezal spodnjih 400 metrov in nato sestopil. Sicer pa sem že od prejšnjih obiskov poznal nekaj različnih možnosti pri vzponu, še posebej pa za sestop. Za vsak slučaj sem si postavil nekaj kamnitih možicev na »stranpoteh«, tam, kjer poteka nekoliko manj običajen sestop. Tako za orientacijo, mogoče še prav pride. Zjutraj, kmalu po sončnem vzhodu, smo bili pri bivaku Sol-

vay 4000 m visoko. Monte Rosa in greben vrhov do Breithorna je deloval kar neko spokojno, umirjeno, in nas je prijazno vabil. Nikogar ni bilo več okoli nas. Zadnji del do bivaka je potrebno pošteno poplezati, na srečo je nekaj varovanja. Pri bivaku kratek počitek, nato pa se menjujejo plezalski deli z različnimi prečnicami, v eni veliki zajedi so bile še fiksne vrvi, ki pa se jih sam večinoma izogibam, saj je na voljo dovolj oprimkov. Nataknili smo si že dereze, saj je bil ponekod sneg in nekaj ledu. Na Rami smo se zazrli v najbolj strm del vzpona. A varovanje je tukaj kar dobro, napete so tudi vrvi in jeklenice, kar nekaterim olajša vzpon in sestop. Kmalu sva bila čez in nato je bil do vrha samo sneg. Druga naveza je zaostala, midva pa sva kmalu mimo kipa Sv. Bernarda prišla do najvišje točke gore, tako imenovani Švicarski vrh - 4478 m. Na severni strani pod nama so se pričele zbirati megle, z južne strani pa je pihalo navzgor. Pet ur sva potrebovala od kočice Hörnli do vrha. Ja, nič, greva še do križa, ki je na italijanskem vrhu, menda kakšen meter nižjem. Tam je že pihalo, da je bilo veselje, po grebenu naju je premetavalo, po zraku so leteli ledeni drobcji in med njimi celo manjši kamenčki. Vsako minuto je bil veter močnejši. Rob megle je bil kmalu točno na grebenu oziroma na vrhu. Z zahoda so se bližali oblaki. Prijatelja sva videla le v megli na švicarskem vrhu, nato pa sta izginila. Nekaj fotografij pri kovinskem križu in treba je nazaj. Hitro se vrneva po grebenu na švicarski vrh in pričneva s sestopom. Kmalu smo skupaj, veter nekoliko nižje pojenja in hitro se spuščamo. Nekaj navez je pri bivaku, ko se mu tudi mi počasi bližamo. Spustijo se navzdol, mi pa namestimo še zadnji spust do bivaka. »Hitro, hitro, nevihta bo!« kličem. Na koncu vlečemo vrv kar v bivak, padejo prve kaplje, za grebenom

že grmi. Vsi štirje se posedemo pri mizi v bivaku, kjer je prostora za kakšnih deset, če je sila tudi petnajst ljudi. Skozi okno lahko opazujemo nevihto, ki se razbesni nad goro. Pravzaprav nič ne vidimo, ker se zdi, kod da gledamo v slap vode. Zleknemo se na pograde in malo dremamo, malo klepetamo in čakamo, kaj se bo zgodilo. Če nevihta ne bo pojenjala, bomo morali ostati tukaj do naslednjega dne. Za trenutek pomislimo na tiste, ki so tik pred nami sestopili navzdol, pa smo zelo veseli, da nismo v njihovi koži. Verjetno jih je opralo do kože. Čez dve uri se nevihta umiri. Kmalu dež poneha, grmenje se oddalji. Oblaki so ostali. Gremo! Hitro namestimo vrv in se spustimo navzdol ter nadaljujemo iskanje najprimernejše poti. Navzdol, prečnica, malo plezanja, spust ob vrvi, po polici desno... Le kje je nadaljevanje? Aha, za grebenom se skriva sidrišče, spet je treba po vrvi, nato pa plezamo, se varujemo... Od nekod se pojavi ploha, toda ni hudega, le vrvi bodo nekoliko vlažne. Toda med dežnimi kapljami so tudi snežinke in police so kmalu obarvane belo. Popoldan je, vendar časa je dovolj, do teme je še nekaj ur. Ko iščem nadaljevanje poti, opazim nižje na policah kamnite možice, ki zrejo iz beline. Pa so le prišli prav tile možicliji, ki sem jih postavil prejšnji dan. Še nekaj spustov in smo na vstopnih gruščnatih policah. Prečimo okoli roba in nato nas čaka še petnajst metrov spusta ob vrvi do »trdnih tal«. Na koncu sestopa je bil stisk rok močnejši, kot na vrhu, olajšanje pa veliko. Kmalu nas vase sprejme koča in končno lahko nazdravimo. Zasluženo.

Naslednje jutro je bil Matterhorn odet v belino. Poledenel sneg bi bil vsekakor velika težava, če bi ostali na gori. Še oskrbnik na koči me je pohvalil, da je bila dobra poteza popoldanski sestop kljub rahlemu dežju in nekaj snežinkam. Vsekakor sem

Pogled na zahodno steno Matterhorna s sedla Valpelline, kjer poteka znamenita pot Haute Route.

Vzpon čez strme stopnje grebena Hörnli na Matterhorn.

Na grebenu Hörnli.

Na vrhu Matterhorna. Švicarski vrh je za meter višji od italijanskega, na katerem je kovinski križ, oba pa se nahajata na mejnem grebenu.

se dobro odločil, kakor že večkrat do sedaj. Ko sem bil prvič na gori zdaj že daljnega leta 1996, smo se prvi dan povzpeli kar do bivaka, saj je bila na koči gneča, mi pa smo se nato izognili jutranjemu prerivanju na začetku vzpona. Takrat sem si lahko zelo dobro ogledal tisti spodnji del, kjer običajno plezamo ponoči, zato pri naslednjih vzponih ni bilo nekih orientacijskih težav. Leta 2002 sva s Kazimirjem ubrala podobno taktiko, a je bila gneča v bivaku skoraj neznosna, zato sem se odločil, da bom naslednjič raje prespal na koči. Bivak je tako namenjen bivakiranju v sili, ne pa raznim »šparovnim vzponom« po večini vzhodnoevropskih gornikov, čeprav sem v gneči na bivaku slišal tudi kakšen zahodni jezik. Pri enem od naslednjih vzponov smo v spo-

dnjem delu na vse zgodaj zjutraj srečali navezo štirih, ki so že sestopali, padajoče kamenje, ki so ga sicer sami sprožili, je poškodovalo enega od njih. Spustili so se v en senčen kot, medtem ko je vzhajajoče sonce obsijalo goro. Kmalu je priletel helikopter, vendar nikakor ni mogel najti skupine, ki je potrebovala pomoč. Nato smo ga z rokami usmerjali in opozarjali sestopajoče, da naj se prestavijo na vidnejše mesto. Kmalu so jih reševalci uzrli, se nam z mahanjem zahvalili, mi pa smo odplezali dalje proti vrhu, ki je bil še daleč nad nami.

Bili so tudi trenutki, ko je bilo treba priznati, da je gora močnejša. Ko sva s soplezalcem pod bivakom Solvay tehtala možnosti, sva ugotovila, da z glavo skozi zid res ne gre. Ostali dve navezi sta nadaljevali vzpon, midva pa sva lepo počasi sestopala in ob petih zrla s kočice nazaj na mogočno skalno piramido nad nami. Ena naveza treh alpinističnih pripravnikov se je vrnila ob štirih zjutraj, obrnili so na Rami ter sestopali vso noč, druga naveza pa je bila pri koči šele ob devetih zjutraj. Treba je bilo bivakirati, ker sta sestopala skupaj z neko angleško navezo, ki pa je bila počasna. Tudi to je seveda lahko velika težava. Na takšni gori se nikar ne »družite« z drugimi sestopajočimi, še posebej takšnimi manj izkušenimi, ker se sestop vselej zavleče in pomeni tudi za vas nevarnost. Vsekakor pa se odpravite na Matterhorn, ko je vremenska napoved zanesljivo dobra, sicer pa si lahko izberete kakšne druge cilja nad Zermattom, ki jih je kar nekaj, štiritočakov tam namreč ne manjka. Če želite ob 150. obletnici prvega vzpona tudi sami na goro, se je treba zavedati, da boste ob lepih dneh morali računati z gnečo. Sicer pa je čas za vzpon še do konca septembra. Vsekakor gora počaka, da boste primerno pripravljene.

© Rok Eržen, 2014

Pogled na vzhodno steno Matterhorna z jezera Stellisee.

© Rok Eržen, 2014

Večerni pogled na Matterhorn iz Zermatta.

SOČA OUTDOOR FESTIVAL

Besedilo in fotografije: Peter Dakskobler

Letošnji Soča Outdoor Festival je ponovno prispeval svoj delež k razvoju gorskega kolesarjenja v regiji in državi. Organizatorji smo bili sicer prisiljeni odpovedati tretjo izvedbo tekmovanja Soča MTB Maraton, zato pa ga je nadomestila Kolesarska transverzala ponosa in javno opozorilo na neurejenost razmer na tem področju. Premiki na gorskokolesarskem področju so bili vidni že v nekaj dneh, saj je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo izjavilo, da prevzemajo koordinacijo medresorske delovne skupine za ureditev gorskega kolesarjenja. V vsega dveh tednih smo torej z ustvarjalnim razdejanjem uspeli na novo definirati področje športnega turizma v državi. Festival je v prvi vrsti orodje za doseganje sprememb, da s tem ohranjamo našo družbo zdravo.

Soča Outdoor festival se je namreč pred dvema letoma začel razvijati prav okrog odpovedanega Soča MTB Maratona vse z namenom, da se začne sistematično razvijati in promovirati gorsko kolesarjenje v Tolminu in dolini Soče. Trasa je bila izbrana načrtno, prvič da ni problematična z naravovarstvenega vidika, ter da povezuje ključne turistične točke in ponudbo: Koča na planini Razor, tolminske planine s sirom Tolminc, eko vas Čadrg ter največji kulturni in naravni spomenik v Tolminu – cerkev na Javorci in Tolminska korita. Dokler kolesarji – združeni tudi v turnokolesarskem odseku PD Tolmin – za rešitev GK problema na Tolminskem ne dobimo konkretnih obljub, so vsa vzdrževalna dela zaustavljena.

Po dvakratni korektni izvedbi tekmovanja Soča MTB Maraton nas je letos organizatorje še toliko bolj presenetila negativna odločba Zavoda za varstvo narave, zato ker smo v zadnjih letih prav kolesarji združeni okrog dogodka na trasi in v njeni okolici vložili 2.000 prostovoljnih ur dela, ravno v tem obdobju pa je bilo narejenega ogromno na področju zakonodaje, katastra in presoje poti, strokovnih dogodkov ter združevanja na nivoju regije. Ambasador slovenskega turizma Peter Immich, ki je dolino Soče prvi postavil na svetovni gorskokolesarski zemljevid, je ob odpovedi Soča MTB Maratona lepo izjavil: »Outdoor festival brez MTB-ja je kot rock festival brez kitar, takšna zakonodaja pa škodi turizmu, sočustvujem z organizatorji«.

SOČA OUTDOOR FESTIVAL

ODPRIMOPOTI.SI

Konzorcij odprimopoti.si je enotna slovenska platforma za razvoj gorskega kolesarstva, ki trenutno združuje že 14 organizacij, med njimi:

- Kolesarsko zvezo Slovenije
- Regionalno destinacijsko organizacijo Gorenjske
- LTO Sotočje Tolmin in Kobarid
- LTO Bovec
- Zavod za turizem Maribor-Pohorje
- RRA Koroška d.o.o.
- Pohodništvo in kolesarjenje GIZ
- Združenje slovenskih žičničarjev GIZ
- Zavod Aliansa
- Zbornico gorskih centrov, Gospodarska zbornica Slovenije
- Soča festival d.o.o.
- Zavod Tovarna trajnostnega turizma, Ljubljana
- KGK Volja – Slovenski gorniški klub Skala
- ŠTD Ojstra rida

Zakonodaja, ki v Sloveniji ureja gorsko kolesarjenje v naravnem okolju, je kompleksna in mestoma si nasprotujeta. Hkrati pa nimamo strateških usmeritev in finančnih sredstev za razvoj ter vzdrževanje gorskokolesarskih poti. To slednje velja sicer tudi širše za športe na prostem. V konzorciju odprimopoti.si si prizadevamo za sistemske spremembe in pristojnim ministrstvom in oblikovalcem politik razvoja redno podajamo predloge izboljšav. Prizadevamo si sistematično graditi na zavedanju, da naravne danosti niso dovolj. Čeprav jih imamo v Sloveniji

izjemne, kar nam vsakič znova priznava tudi (in predvsem) tujci. Prizadevamo si vsakič znova kazati, kaj gorsko kolesarstvo je in kaj ni. Je popularna in atraktivna športna aktivnost, s spodbujanjem katere lahko bistveno vplivamo na dobro počutje in zdravje državljanov Slovenije, spodbujamo trajnostno mobilnost ter zmanjšamo potrebne izdatke javne zdravstvene blagajne. Z načrtnim razvojem lahko prispevamo k novim zelenim delovnim mestom, predvsem med mladimi in na podeželju.

Kljub vsemu menimo, da smo kot gorskokolesarska skupnost na dobri poti. V zadnjem letu so opazni navdihujoči premiki. Začeli smo se povezovati na lokalni, regionalni in nacionalni ravni, sodelovati z lastniki zemljišč, strokovnimi institucijami kot sta Zavod za gozdove Slovenije in Zavod RS za varstvo narave. Verjamemo, da je pot prava. In da bodo sčasoma tudi razvojne politike na državni ravni prepoznale, da je gorsko kolesarjenje le kolesarjenje, ki sicer potrebuje svoj prostor, kot vse pristoječe in druge človekove dejavnosti, in da lahko s celovitim spodbujanjem in urejanjem, postane resnično družbeno pomembna aktivnost.

Besedilo: Peter Zajc predstavnik konzorcija odprimopoti.si

ODPRIMOPOTI.SI

OZAVEŠČAM

VZDRŽUJEM

SPOŠTUJEM

KOLESARIM

FERATA FALLBACH - POSEBNO DOŽIVETJE »PADAJOČIH VODA«

Besedilo:
**Peter
Tomše**

Foto arhiv:
**Mateja
Mazgan**

»Dolina padajočih voda« kot radi poimenujejo dolino Malte (Maltatal) na avstrijskem Koroškem je najlepša v obdobju intenzivnega taljenja snega. Voda v brezštevilih slapovih, v ozkih »vrvicah«, širokih zavesah in kaskadah, skorajda vzdolž celotne slikovite visokogorske ceste (Maltatal Hochalpenstrasse) nezadržno drvi čez previsne in navpične stene, v strugo reke Malte. To divjo moč in lepoto narave pa je mogoče doživeti in občutiti tudi na drugačen, poseben način.

SLAP FALLBACH

Malo nad Gmündom, v kraju Koschach, pritegne pogled čudovit mogočen slap na desni, ki s svojo široko razpršeno zaveso padajoče vode preko navpične granitne stene tvori eno najbolj privlačnih kulis doline Malte. Fallbach, več kot 200 m prosto padajoči slap, je največji in najvišji slap na Koroškem. Tik ob njem lahko večji plezanja to silno moč vode doživijo še pristneje in domala zastrašujoče. Desno ob celotnem slapu in skorajda vanj je namreč speljana atraktivna zelo zahtevna zavarovana pot.

FERATA FALLBACH

Gre za ekstremno športno ferato¹, ki po zahtevnosti (ocena D/E) spada med najbolj zahtevne. Primerna je torej le za najbolj izkušene, z močjo v rokah in brez strahu pred višino oziroma ustrezno psihofizično pripravljene. Poleg obvezne opreme za samovarovanje je obvezna tudi dodatna oprema za počitek (popkovina oziroma najlonski trakovi in kompleti), v zgornjem težjem delu so priporočljivi tudi plezalni copati. Zaradi izjemne izpostavljenosti in deloma previsnosti vstop vanjo, ko so stene vlažne in mokre, ni primeren. Manj večji plezanja se lahko do razgledne ploščadi ob slapu, od koder je lep pogled na slap in »telovadbo« plezalcev v ferati pred vodnimi meglicami, povzpnejo tudi po zahtevni poti.

1. PZS se je glede slovenskega izraza za športno ferato poenotila za izraz »zavarovana plezalna pot«.

Vstop v ferato je za gostiščem Faller v kraju Koschach, kjer se od parkirišča v nekaj minutah povzpne do izhodišča. Ferata je razdeljena v dva dela, lažjega spodnjega (C/D) z možnostjo izstopa na razgledni ploščadi in zgornjega, zahtevnejšega (E). Večinoma je opremljena z napeto, debelejšo jeklenico za oprijemanje in tanjšo, ohlapnejšo za samovarovanje. Po vstopu v ferato prečenje v levo vodi do prvega vzpona in nekaj lažjih začetnih raztežajev, nato pa težavnost hitro naraste. Ključna je nekaj manj kot deset metrska skoraj navpična zajeda po kateri se počasi bližamo slapu. Pred vstopom v zajedo je nezahtevno prečenje čez travnat del v levo, s čudovitim pogledom na osrčje slapa. Tu je v celotni ferati najbolj primerno mesto za njegovo občudovanje in poziranje s slapom v ozadju. »Zvočna spremljava«, vodne meglice in mavrice oziroma loki spektralnih barv ob sončnem vremenu, zaradi loma in odboja sončnih žarkov v vodnih kapljicah v zraku, naredijo doživetje še bolj intenzivno in popolno. Naužijmo se vsega že tu, kajti višje nam bo zahtevnost ferate poglede v globino, ki se mešajo z bučanjem vode in vodnimi meglicami, vedno redkeje dopuščala. Ko dosežemo razgledno ploščad, ferato popestri viseči žični most iz treh jeklenic. Ta omogoča prečenje do zgornjega, težjega dela ferate. Po vstopu v steno z žičnega mostu je v gladki plošči nekaj edinih umetnih oprimkov ter klinov, hitro pa pridemo do zahtevne, previsne prečnice v levo. V treh reztežajih preko nje tako rekoč ni stopov in mesta za počivanje ter sprostitve mišic. Na igro vode in svetlobe v zraku tukaj za nekaj časa pozabimo, roke pošteno čutimo in hitro se izkaže iz kakšnega »testa« smo. Za posledek sledi še najtežji del, navpičen previs. Ko ga premagamo, se vzpenjamo nekoliko lažje, diagonalno desno

navzgor po ploščah, a še vedno plezamo večinoma na trenje. Pod majhnim previsom sledi še zadnji težji vzpon, nato pa lahko zopet več pozornosti posvetimo slapu, ko s prečenjem v desno izstopimo tik ob njegovem začetku. Na vrhu ferata doseže označeno pot desno nad slapom, po kateri se vrnemo do izhodišča.

Navkljub večnim dilemam in dvomom o namenu in etičnosti športnih ferat in kam le-te sodijo, ferata Fallbach ne bo pustila nikogar ravnodušnega. Med spustom do izhodišča pa bomo prijetno utrujeni in zadovoljni ter napolnjeni z intenzivnostjo enkratnega doživetja vstopa v območje »padajočih voda« to doživetje znova in znova podoživljali. ●

UKRAJINSKA JAMA MLYNKY

Besedilo in foto arhiv: **Mateja Mazgan**

Ukrajinske jame so za nas jamarje nekaj posebnega. So drugačne, niso globoke, precej suhe, skoraj da ni videti kapnikov... So pa tam kristali in gromozanski labirinti. Nejasno povezani rovi so razlog, da se da v njih zlahka izgubiti.

Jamarstvo v Ukrajini je zelo razvito. Poleg raziskovanja v svoji domovini, se ukrajinski jamarji pogosto podajajo tudi izven svojih meja. Ena izmed takšnih priljubljenih jamarskih točk je nedvomno Kavkaz, kjer so se ravno ukrajinski jamarji spustili v globino kar 2080 metrov. S tem so postavili novi rekord z najglobljo jamo na svetu imenovano Krubera ali Voronya. Jama se nahaja v Gruziji in ker je tudi precej zahtevna, so v njej kar štirje bivaki, kjer prenočujejo. Sicer pa tudi v Sloveniji ne zaostajamo veliko za svetovnim rekordom v globini jam. Na področju Kanina se nahaja brezno imenovano Čehi 2, ki je globoko 1533 m in sega na 11

mesto. Druga in tretja najgloblja jama na svetu se prav tako nahajata na Kavkazu. Četrta najgloblja pa je pri naših severnih sosedih Lamprechtsofen (1631 m) ter peta v Franciji Gouffre Mirola s 1626 m globine. Na svojem ozemlju pa imajo Ukrajinci peto najdaljšo jamo na svetu in hkrati prvo najdaljšo v Evropi. Imenuje se Optymistychna in premore kar 236 km. V dolžini jo prekašata dve jami v ZDA ter dve v Mehiki. Sistem rogov naj bi bil zgoščen na samo dveh kvadratnih kilometrih površine. Kot je značilno za ukrajinske jame, gre tudi tukaj za izredno zgoščen podzemni labirint. Rovi pa so pogosto precej zabasani z blatom.

JAME V GIPSU

Te vrste jam se v Evropi raztezajo na območju med Poljsko, po vsej zahodni Ukrajini, Moldaviji ter vse do Romunije. Pas zajema skupaj področje veliko več kot 300 km. Posebnost teh jam je, da se nahajajo tudi v zelo ravnih predelih in ne dosežejo velikih globin. Gre dejansko za podzemni labirint, kateri je obdan z različnimi kristali, saj gips primore k nastajanju kristalov. Le redko je možno videti kapnike.

JAME S PESTRO ZGODOVINO

Nastanek jam v gipsu sega daleč nazaj, ko je bilo na tem območju še morje. V preteklosti so v teh jamah bivali ljudje. Pestra je njihova zgodovina, mnogo je zanimivih zgodb in najdb arheoloških ostankov. Tudi v času druge svetovne vojne so jih

ljudje uporabljali. Posebna zgodba, ki je bila razkrita šele petdeset let po dogodku, danes kroži kot ena izredno zanimivih zgodb širom sveta. Skupina 38 Judov se je skrivala v času vojne v jamah, sicer bi jih odpeljali v taborišča. Šele petdeset let kasneje je eden izmed njih spregovoril o njihovem skrivanju v jami. V jami so živeli kar dve leti.

JAMA MLYNKY

Gre za jamo dolgo 36 km, ki se nahaja v okolici mesta Chortkiv na jugozahodnem delu Ukrajine. S kolegi smo pripotovali do Chortkiva preko Madžarske ter nato po Ukrajinskem podeželju do vhoda v jamo. Naporna večurna vožnja po njihovih izredno slabih cestah je bila za nas počasi že nočna mora. Cest z luknjo pri luknji se kar težko opiše. Je skoraj bolje, da cesta ni asfaltirana, saj je v tem primeru manj lukenj kot pa na asfaltiranih cestah. Četudi smo predvidevali, da bomo na cilju v jutranjih urah, nam to zaradi slabih cest ni uspelo. Prispeli smo nekje sredi dneva. Ko smo se vozili po skoraj poljski cesti med lesenimi vaškimi hiškami, so nas ustavili otroci ter se z nami nekako sporazumeli, da smo prispeli do jamarjev. Skoraj nismo mogli verjeti, da smo res tam. In nato smo ugotovili, da so ti otroci jamarji, tudi naši vodniki. Kasneje se je pojavil še Papa, kot ga kličejo, njihov vodja. Čas se je ustavil. Za nas kar malce neobičajno, saj smo bili ves čas v neverjetnem tempu. Sledilo je vse zelo počasi... Najprej čaj, nato smo si skuhalo še testenine, na kar naj bi krenili proti jami. A to je bilo šele čez kakšni dve uri. Od tamkajšnjih jamarjev smo prejeli kombinezone, lahko bi tudi lučke in čelade, a to smo imeli s seboj. Ko smo končno krenili proti jami, sem opazila, da prav nihče od njih nima na glavi čelade. Le

kakšno ruto. Vstop v jamo je precej velik, lahko se normalno stoji, a kar kmalu pot preide v ozke in ponekod nizke rove. Da domačini po jami hodijo brez čelad, mi je bilo vedno bolj nerazumljivo. Ožine v jamah za nas jamarje sicer niso predstavljale vrtoglavice, morda le za nekaj tistih »nejamarjev«, ki so bili poleg. Ozke in ponekod nizke stene krasijo različni kristali. Na kristale je potrebno še posebej paziti, saj so zelo krhki in bi lahko kakšnega po pomoti tudi poškodovali. Po jami smo brez razmisleka sledili našim vodjem. Nihče se ni oziral od kod smo prišli, oziroma kam gremo. Ko pa smo se obrnili in je Papa dejal, da lahko grem naprej, sem že takoj zavila v napačen rov. Dokaz, da če te jame zares ne poznaš dovolj dobro, se lahko izgubiš v trenutku. Po približno treh urah tavanja po podzemnem labirintu, smo sicer po drugih rovih, prišli nazaj do iste točke.

PRIJAZNI UKRAJINSKI JAMARJI

Niti sanjalo se mi ni, da bi lahko bili tamkajšnji domačini tako odprti ter prijazni. Sicer smo imeli z njimi nekaj problemom s sporazumevanjem, a na srečo so trije od naše ekipe znali rusko in tako so se lahko sporazumeli vsaj s Papo. Pripravili so nam večerjo, iz katere se je razvila zabava. Ja, res so drugačni ti Ukrajinci. Popivali so celo otroci, stari okoli 14 in več let. Pri njih je to povsem običajno. Prenočili pa smo v šotorih poleg njihovega jamarskega doma.

Obisk Ukrajinske jame Mlynky je bil nekaj posebnega, drugačnega od naših jam. Vsa naša ekipa pa izredno navdušena tako nad jamo, kakor tudi nad tamkajšnjimi domačini.

KAJAKAŠTVO NA ŠTAJERSKEM NA REKI DRAVI

Besedilo in
foto arhiv:
**Tone
Železnik**

Z brskanjem po spletu boste naleteli na opis petih najlepših slovenskih rek za rekreativno veslanje (kajak, kanu, mini raft). Drava je na tretjem mestu za Kolpo in Krko. Zaradi zmotnega prepričanja mnogih, da je tovrstno veslanje povezano z izjemnim garanjem, je na Dravi v mestu in neposredni okolici tudi v poletnem času videti sorazmerno malo ljubiteljev tega z naravo povezanega športa.

Kajakaštvo predvsem zaradi varnosti sodi med kolektivne športe, vendar lahko reko prav vsak doživlja na svoj individualni način. Je eden redkih športov pri katerem ni izrazite hierarhije zaradi starostnih razlik ali dosežene ravni tehnike veslanja.

OPREMA

Med osnovno opremo ob čolnu in veslu sodijo še rešilni jopič, krovnica in varovalna čelada ter neoprenska oblačila in obutev za hladne dni. Za rekreativno veslanje so primerni dolgi turni ali potovalni kajaki (popularno imenovani tudi morski kajaki), kadar bomo premagovali večje razdalje na morju, velikih rekah in jezerih ter s seboj tovorili tudi nekaj nujne opreme za bivanje v naravi. Za krajše vodne ture in predvsem bolj tehnično veslanje pa so primernejši čolni za divje vode, ki so krajši in bolj okretni. V Sloveniji je moč nabaviti nove čolne skoraj vseh svetovno znanih proizvajalcev, cenejši pa je nakup rabljenega plovila na portalu Bolha.com ali na koncu sezone v kajakaških centrih ob Soči. Sodobni čolni iz termoplastike ob zelo pogosti rabi skoraj zagotovo »preživijo« uporabnika.

ZNANJE

Kaj pa potrebno znanje, da z lagodnim veslanjem igrate vodimo čoln ob izdatni pomoči rečnega toka? Da se z reko zlijemo v sožitju in harmoniji ob najmanjši porabi energije, namesto da se na vso moč borimo z njo za »preživetje«. V Mariboru nam bodo do osnov kajakaške (veslaške) abecede ljubeznivo pomagali v Dravacentru na Limbuškem nabrežju ter na BD Sidro in Društvu za vodne aktivnosti Drava. V osnovi poznamo le štiri zavesljaje, s prakso pa jih spremenimo v večje število

njihovih kombinacij z ozirom na različne vodne tvorbe. Pomembno pa je tudi upoštevanje znanega načela, da vaja dela mojstra, če mojster dela vajo!

KJE V MARIBORU IN OKOLICI PO VESLAŠKE UŽITKE NA DRAVI?

Pred vsako plovbo moramo obvezno preveriti velikost pretoka reke! Pri nizkem vodostaju in minimalnem pretoku krožna mestna tura ne predstavlja nobenega problema, če obvladamo osnovno tehniko veslanja in premoremo splošno kondicijsko pripravljenost. Pri večjem pretoku pa je veslanje proti toku skoraj nemogoče!

Mestna vodna tura

V lepem vremenu se boste družili s splavom, ladjico Dravska vila in švigajočimi vodnimi skuterji. Pomembno je upoštevanje pravil varne plovbe. Štartamo lahko na spustnih klančinah na Lentu in se pri njih tudi znova vrnemo na kopno. Možna varianta je vstop na vodo pri mostu na Mariborski otok, plovba do dvoetažnega mostu in povratek. Presečeni bomo, kaj vse premore mesto ob pogledu iz žabje perspektive. Najlepše je ob vikendih, ko sta polni obe sprehajalni obrežni poti, svoje pa prispeva tudi utrip živahnega Lenta. Deležni boste pozdravov z obale in zagotovo pristali v mnogih domačih arhivih ujetih trenutkov tistega dne. Na mestni turi vam zares nikoli ne bo dolgčas.

Na Bresterniškem jezeru

Običajna vstopna mesta so pri Dravacentru, BD Sidro in čolnarni VK Branik-DEM. Odvisno od pretoka, oblike čolna in vaše pripravljenosti imate na izbiro različne razdalje proti toku navzgor in povratek na izhodišče. Lahko krožite med ume-

tnima otočkoma, nadaljujete do VK ter nazaj. Za preizkus trenutnih sposobnosti lahko veslate vse do Ruškega mostu, za osebni »rekord« pa celo do vodnega praga pod Falsko pečino. Toda nikar ne pozabite, da vas na povratku čaka še enaka razdalja, ki je nekoliko lažja zaradi veslanja s tokom. V skrajni sili vas reši telefonski klic za prevoz po kopnem. Na jezeru lahko veslate v vseh letnih časih in prav vsak ima svoj specifični spekter barv pa tudi reka ni nikoli enaka.

Od Fale – od Ožbolta – od Dravograda

Od vstopnega mesta pri značilni skali na levem bregu pod HE Fala do BD Sidro boste potrebovali (odvisno od vodostaja in pretoka) dobri dve uri lagodnega veslanja. Poseben čar ima nočna plovba na tej relaciji ob polni luni! Odprla se vam bo povsem nova perspektiva veslanja, še posebej v oblačnih nočeh. Nikar ne prižigajte čelne svetilke. Tudi v najbolj trdi temi boste lahko sledili brazdo čolna pred seboj, ne da bi na sila kratki medsebojni razdalji vsaj za hip videli veslača. Pogovor na koncu vodne ture ob pijači v piceriji Sidro pa bo zagotovo bolj živahen kot ob »navadnih« spustih v dnevni svetlobi. Ni veliko veslačev, ki so odključali to nevsakdanje veslanje. Prvo vam bo ostalo še dolgo v spominu, še posebej če vas bo spremljala polna luna, ki se v poletnih mesecih rada »zatakne« na vrhu Pohorja.

Spust od HE Ožbalt (na betonski klančini na levem bregu – potrebujete tudi vrv za sestop k vodi) je element treninga oz. priprav za celodnevni spust od Dravogra-

da. Tu se boste v skupini izurili za varen težji dostop do vode, izstop na kopno na desnem bregu (pri varnostni oznaki) nad HE Fala in prenos čolnov do konca betonske klančine. Tudi tu brez uporabe vrvi ne bo šlo do vode. Saj res, pozabili smo povedati, da je vstop na vodo in izstop na kopno pogosto najtežji del kajakaštva! Sama vožnja je najpogosteje čisto uživanje. Za turo boste prvič potrebovali najmanj 4 ure.

Po Dravi od Dravograda do Maribora je zelo zahtevna celodnevna vodna tura, ki zahteva odlično pripravljenega veslača. Štartamo na sotočju Meže in Drave pod HE. Najbolje bo, da si zanjo izposodite potovalni kajak, saj boste na vodi najmanj 10 ur, k časovnici pa je potrebno prišteti še vsaj dve uri časovnega pribitka za prenos čolnov okoli objektov HE (in tudi pri Šarmanu vam bo »vpis« v Heinekenovo potno knjigo vzel dolge minute). Še kakšen dan boste čutili utrujenost v rokah, prvi žulj bo morda dobil še sorodnika, ampak doživetje vam bo ostalo neizbrisno v spominu. Za napotke povprašajte kajakaše na BD Sidro, saj si boste prihranili marsikatero nepredvideno nevšečnost.

V stari strugi od Maribora do Ptuja

Lahko greste že jutri, saj je že dalj časa pretok na jezcu v Melju žalostnih 20 m³/s. Vsaj na začetku se vam bo zdelo, da ste bolj na makadamski poti kot na reki. Kajak zares ne potrebuje kaj več kot 15 cm vode, da drsi po vodni gladini. Z veslom boste pa bolj premikali prod, kot poganjali čoln. Takšna »plovba« vam bo vzela vsaj debele tri ure časa brez kančka veselja.

Za plovne razmere v stari strugi Drave je treba spremljati podatke o pretoku reke Drave na spletni strani DEM. Veslanje na

narasli Dravi zahteva izkušenega kajakaša! Nikar se nanjo ne odpravite na slepo v upanju, da se bo že nekako izšlo, saj do Ptuja res ni tako daleč! Čeprav na reki ni nobenih blokad, se zelo poveča njena hitrost, za neizkušenega veslača pa največjo nevarnost predstavljajo tista mesta, kjer se močan tok usmeri v podrast na poplavljenih delih obale. Za prvo plovbo si izberite lep sončen dan in čas, ko je pretok že v opaznem upadanju brez možnosti nenadnega zvišanja! Vstopno mesto je na levi obali za mostom v Melju, predtem se morate močno razgibati že na kopnem, nato pa še v vodi, preden se podate v glavni tok proti AC mostu pri Malečniku. Če vam pogled na visoke valove na vstopnem mestu sproži kakšna vprašanja o varnosti takšnega početja, se brez sramu in obotavljanja podajte do gasilskega doma v Malečniku in se tam varno spustite v reko.

Ko stojite na obali in opazujete deročo reko, vas ta krepko vara z oceno njene hitrosti, saj pogosto lahko brez problemov na kratko zaveslate tudi proti toku. Pri pretokih okoli 400 m³/s boste na Ptuj v manj kot dveh urah. Posebno pozorni morate biti pri sotočju stare struge in kanala HE Zlatoličje, če nameravate pristati na majhnem lesenem pomolu na desnem bregu pri Termah Ptuj. Druga in zadnja možnost pristanka je na levi obali Ptujskega jezera pri urejenem pristanu BD Ranca.

SLOVENSKE REKE 2015 – VODA ZA VEDNO – DRAVA

Kajakaška zveza Slovenije že vrsto let organizira serijo ekološko – rekreativnih spustov, med njimi je tudi tisti v stari strugi Drave s startom v Staršah (ob 11. uri) in ciljem pri Termah Ptuj. Dolžina proge je 11 km, čas veslanja pa 2-3

ure. Letošnji spust je bil v soboto, 20. junija v organizaciji PURE SPORT s Ptuja. Podrobnejše informacije za naslednje leto dobite na e-mail: jure@puresport.si ali neposredno pri Juretu Čučku na 041 604 300. Vabljeni na prijetno druženje s kajakaši z različnih koncev Slovenije!

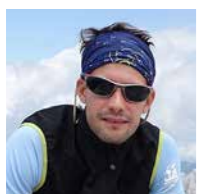
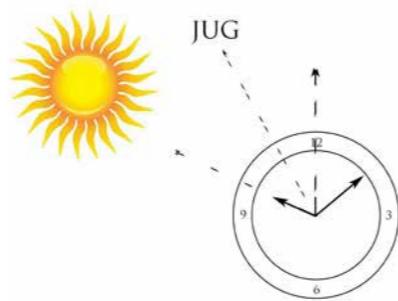
Upamo, da smo vam vsaj malce približali možnosti in lepote veslanja na Dravi ter vas zainteresirali za katero od omenjenih variant vodne ture. Nikar ne pozabite na dve zlati pravili:

Kot v vsakem drugem športu tudi veslanje na mirni in tekoči vodi zahteva postopnost pri napredovanju v tehniki veslanja, ki pomembno vpliva na varnost veslača v različnih pogojih. Izkušnje nabiramo in pridobimo le z dolgimi urami veslanja na različnih rekah, osnovnih prvin pa se obvezno naučimo na povsem mirni vodi ob asistenci izkušenega veslača.

Kadar zmorem več, kot si upam, je to zagotovilo za višjo stopnjo varnosti. Kadar si upam več, kot znam in zmorem, je velika verjetnost, da spoznam bolnišnico tudi od znotraj!

Želimo vam veliko prijetnega in varnega veslaškega druženja na Dravi!

ORIENTACIJA IN GPS

Besedilo:
Marko Žunec
Vodnik VPZS,
(vodnistvo.si)

Orientacija izhaja iz latinske besede orient, kar pomeni vzhod in nam pomaga določiti točko ali smer gibanja glede na stran neba v naravi. Poznamo geografsko in topografsko orientacijo. Pri geografski določamo strani neba s pomočjo kompasa, zvezd, itd. Pri topografski pa glede na objekte in relief v okolici.

Poznamo različne načine, s pomočjo katerih se lahko orientiramo. To so:

- s pomočjo kompasa,
- s pomočjo GPS-a,
- s pomočjo treh palic,
- s pomočjo sonca in ure,
- po naravnih znamenjih,
- orientacija po soncu itd.

Planinska karta je najpomembnejši pripomoček za orientacijo in naj nas spremlja na vsaki turi. Topografske karte ločimo po merilu, v gorah pa uporabljamo predvsem karte merila 1:50000 in natančnejše z merilom 1:25000, kar pomeni, da je 1 cm na karti 50.000 oziroma 25.000 cm v naravi. Na kartah so označeni kraji, vrhovi in objekti, relief terena, absolutne višine in podobno.

ORIENTACIJA S POMOČJO KOMPASA

Z orientacijo s pomočjo kompasa se srečamo že v osnovni šoli in je najbolj uporabna in zaželeno. Kompas je sestavljen iz magnetne igle, limba ali vetrovnice, vizira in ogledala. Z njegovo pomočjo določimo smer neba, orientiramo topografsko karto in določimo smerni kot (azimut).

Kompas držimo vodoravno oz. ga položimo na raven teren. Ko se magnetna igla umiri, se postavi smeri sever – jug. Del, kateri je obarvan (po večini v rdeči barvi) kaže proti severu, drugi proti jugu. Bodite pozorni, da nimate zraven kovinskih predmetov, saj le-ti zmedejo iglo in privedejo do netočnosti.

ORIENTACIJA S POMOČJO SONCA

S soncem se lahko orientiramo le, ko ga vidimo. V naših krajih je sonce pozimi ob 6-ih zjutraj na vzhodu, ob 12-ih na jugu in ob 18-ih na zahodu. Pri tem je potrebno upoštevati poletni in zimski čas, kar pomeni, da zgornjim časom dodamo +1 uro pri poletnem času.

ORIENTACIJA S POMOČJO SONCA IN URE

Pri orientaciji s pomočjo sonca in ure potrebujemo lep sončen dan in tudi uro (po možnosti s kazalci). Mali kazalec ure usmerimo proti soncu, razpolovimo kot med manjšim kazalcem in 12:00. Dobljen kot je jug.

Primer: Ob 6-ih usmerimo mali kazalec proti soncu, kot med malim kazalcem in 12:00 je 9:00, torej tam je jug.

ORIENTACIJA S POMOČJO GPS-A IN OPIS LE TEGA

GPS

GPS ali globalni sistem pozicioniranja izhaja iz angleške besede Global Positioning System. Je satelitski sistem, ki se uporablja za določanje točne lege na Zemlji. Zasnovalo ga je obrambno ministrstvo ZDA, katero ga tudi upravlja. Le-to ni »zaklenjeno«, kar pomeni da ga lahko uporablja vsak, ki ima ustrezen »sprejemnik« oziroma GPS napravo.

GPS sistem sestavlja okoli 24 satelitov, ki dvakrat dnevno na višini 20200 km obkrožijo Zemljo. Za točno pridobitev podatkov, kje se nahajamo, potrebujemo signale vsaj treh satelitov za določitev 2D položaja (zemljepisna širina in dolžina) oz. vsaj štirih satelitov za določitev 3D položaja (zemljepisna širina, dolžina in nadmorska višina). Število in razporeditev satelitov vpliva na točnost podatkov. Več satelitov lovimo, bolj natančni bodo podatki. Seveda pa je moč in zaznavanje satelitov omejeno na našo lokacijo. V kolikor bomo v kakšni ozki dolini ali v gozdu, bo sprejemnik zaznal premalo satelitov, kar pomeni, da bodo podatki o naši lokaciji netočni in se ne bomo mogli zanašati na njih. Takoj, ko bomo zapustili dolino oziroma bomo prišli na bolj odprt teren, se bo naprava povezala še z ostalimi sateliti in določila naš položaj tudi do 2 metra natančno.

GPS Naprave

Z GPS napravo se je danes zagotovo že srečal skoraj vsak izmed nas. Spremlja nas v avtomobilu, čolnu, letalu, telefonu,

uri, posebni ročni napravi. Seveda pa se naprave med seboj razlikujejo in so omejene glede na njihovo uporabnost.

Na primer:

- GPS v avtomobilu je primeren le za v avto, saj je večji in ima vgrajeno slabšo ter nezamenljivo baterijo, niso vodo-odporni, ne shranjujejo sledi.
- GPS na telefonu je kakor GPS v avtu, le da je bolj »mobilno« in moderen. Na telefon si moramo naložiti za to potreben program in zemljevide. Šele nato ga lahko uporabljamo. Ima slabost, da slabše lovi GPS signale in baterija telefona se hitro sprazni. To lahko pripelje do tega, da ob nujni situaciji ne bomo mogli uporabiti telefona, ker nam bo GPS povsem spraznil baterijo.
- GPS na navtičnih napravah ima naloženo drugačno karto, katera je mišljena za uporabo na morju in nima glasovnega vodenja.
- GPS na uri je v uporabi zadnjih par let in se dobro obnese, predvsem pri športnikih. Ima pa slabost, da nanjo ne moremo naložiti zemljevida in nima glasovnega vodenja.

Torej pred nakupom GPS sprejemnika se moremo odločiti, zakaj ga bomo uporabljali. V našem primeru bomo kupili GPS primeren za pohodništvo, gornišstvo in alpinizem.

Na trgu je kar nekaj naprav, ki so primerne za našo aktivnost: **Garmin, Magellan** in **CompeGPS**. Najbolj pogosto se uporabljajo naprave podjetja **Garmin**, saj so preizkušene in dobro poznane večini. Izbiramo lahko med napravami z večjim zaslonom, z zaslonom na dotik, z anteno ali brez. Katero od teh bomo izbrali je, odvisno predvsem od nas samih, a kljub temu moramo biti pozorni na naslednje:

- zmogljivost naprave (hitrost delovanja, točnost podatkov)
- funkcionalnost (kakovosten zaslon, prijazen uporabniški vmesnik, dodatne funkcije kot so barometer, kompas 2D oz. 3D, sledenje)
- zmogljivost pomnilnika oziroma možnost povečanja le-tega z dodatno pomnilniško kartico
- nizka energetska poraba in možnost zamenjave baterij
- mehanske lastnosti, kot so vodoodpornost, odpornost na udarce in prah
- možnost servisiranja pri nas in nakup/posodobitev obstoječih zemljevidov ter nakup dodatne opreme (merilec srčnega utripa, termometer)

Vedite, da GPS naprava v delovanju neprestano vzpostavlja komunikacijo z sateliti. Za to pa je potrebna energija. Bolj kot se bomo gibali po dolinah, stenah itd. več energije bo porabila, saj bo želela locirati naš položaj in se povezati z sateliti, do katerih pa žal ne bo mogla prit. Posledično to pomeni, kot sem že rekel, da bo porabila več energije in zaradi tega bodo baterije dokaj hitro prazne. Zato je potrebno imeti v nahrbtniku oz. pri roki zmeraj rezervo, v kolikor je GPS naš edini orientacijski pripomoček. Zaradi te porabe energije odsvetujem uporabo GPS-a na mobilnih aparatih, kajti takrat, ko bomo mobilni aparat najbolj potrebovali, bo le ta imel prazno baterijo.

Uporaba GPS-a

Z napravo se seznanimo že doma. Nastavimo potrebne nastavitve in jo pripravimo na uporabo. Pred prvo uporabo natančno preberite navodila in v kolikor so nerazumljiva, vprašajte o nastavitvah naprave strokovnjaka. Pred turo/uporabo si zagotovite zadostno količino rezervnih baterij. Na količino le-teh vpliva dolžina in potek ture. V kolikor se boste gibali v hladnem ozračju in po dolinah, boste potrebovali več baterij, kakor če se boste gibali v toplem ozračju in na odprtem. Vseeno pa svetujemo, da imate vedno na zalogi rezervne baterije!

Ko prispemo na izhodišče, najprej vklopimo napravo, saj bo nekaj časa potrebovala, da se bo povezala s sateliti in nam pokazala, kje se nahajamo. Med njenim iskanjem se pripravimo na turo (oblečemo, obujemo). Po dobrih 2-minutah (vse je odvisno od tega, kje je naše izhodišče - dolina, kotanja) bi morala naprava locirati naš položaj. Ko je položaj lociran, se sprehodimo po meniju in ponastavimo časovnik in beleženje zadnje »ture«. Po ponastavitvah se podamo na turo. Naprava bo sama beležila in risala sled ter dodajala časovnik in druge podatke naše ture.

Po koncu »ture«, se sprehodimo v meni »Sledi« -> »Trenutna sled« -> »Shrani trenutno sled«

Ko smo to storili, imamo sled shranjeno in jo bomo lahko naložili ter pregledali na računalniku. Na računalniku odpremo program »BaseCamp« (Garminov program), kamor naložimo našo prehojeno pot. Po opravljenem prenosu lahko naredimo celotno analizo poti, ki bo naslednjič pomagala pri načrtovanju ture nam ali drugim, če bomo to delili naprej.

ZA KONEC PA ŠE NEKAJ O RAZDALJAH

- V eni uri prehodimo po ravnem terenu cca. 4-6 km.
- V eni uri se vzpnemo za približno 300-400 m (zmeren vzpon).
- Ocenjevanje razdalje:
  - na 5 km vidimo osamljeno hišo
  - na 4 km vidimo okna na hiši
  - na 3 km vidimo dimnik na strehi
  - na 2 km vidimo osamljeno drevo ali človeka

- na 700 m zaznamo gibanje ljudi
- na 400 m razločimo barve, obleko, obutev
- na 300 m razločimo obraz
- na 150 m razločimo listje na drevju
- na 50 m zaznamo poteze obraza, nosu in oči.
- Zvok potuje s hitrostjo 330m/s, kar pomeni, da ko zagledamo strelco, šteje mo sekunde dokler ne slišimo groma. Ko le-tega zaslišimo dobljene sekunde pomnožimo s 330 in dobimo oddaljenost "nevihte" v metrih. •

NASVETI

VODA

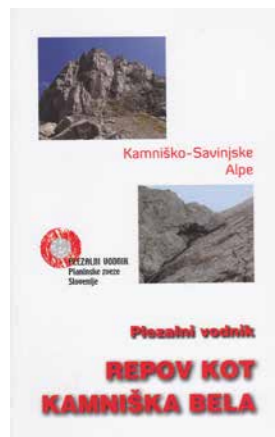
Poletje je čas za načrtovanje enodnevnih in večdnevnih tur. Bližnji in daljni hribi nas kar vabijo, saj nudijo prijetno ohlajitev v poletni vročini. Zelo pomembno pa je, da na turo ne gremo brez vode. Voda je nujno potrebna snov za proizvodnjo energije. Poskrbi tudi za uravnavanje telesne toplote in odstranjevanje odpadnih snovi. Količina vode, ki jo potrebujemo pri celodnevem izletu, je odvisna predvsem od vremenskih razmer in intenzivnosti navora. Količino vode, ki jo mora posameznik popiti med potjo, je težje določiti. Spili naj bi več kot štiri litre tekočine, še vedno pa je najlažje, da se ravnamo po barvi urina, ki mora biti podobna barvi jabolčnega soka. Med turo je treba popiti večkrat po manjše količine tekočine, večje količine tekočine si privoščimo po končanem izletu. Zelo je pomembno, da pijemo, še preden se pojavi občutek žeje, ki je zelo nezanesljiv in se navadno pojavi šele takrat, ko smo že dehidrirani. Največ vode izgubimo zaradi potenja ob naporu, nekaj pa tudi zaradi pospešenega dihanja, ki ga povzroči redkejši zrak. Med

hojo po gorah lahko izgubimo od pet do osem litrov tekočine, ki jo je seveda treba nadomestiti. To najbolje dosežemo s kombinacijo energijskih, vitaminskih in mineralnih napitkov, če pa nam najbolj prija voda, je priporočljivo, da poleg pohrustamo še kakšnega od slanih prigrizkov, saj je na višini povečana tudi izguba mineralov in soli. Priporočljivo se je izogibati kofeinskim in drugim diuretičnim napitkom, odsvetujemo pa tudi žgane pijače, ki v primerih večje izčrpanosti vplivajo na ravnotežje, zmoglost dobre presoje in povzročijo dehidracijo.

PLEZALNI VODNIK: REPOV KOT – KAMNIŠKA BELA, 3. izdaja

Prejšnja izdaja je pošla, preplezanih je že kar nekaj novih smeri in čas je bil za 3. dopolnjeno izdajo, za katero je spet poskrbela založba Planinske zveze Slovenije. Plezalni vodnik, katerega avtorji so Tone Golnar, Silvij Morojna in Bojan Pollak, je doživel prenovo, dobil je nekaj na vsebini, sicer pa se oblikovno ni spremenil kaj dosti. Ob vsebini, ki je plezalcem najbolj aktualna – opisi smeri s potrebnimi podatki ter skice in fotografije z vrisanimi smermi, je tudi nekaj sklopov večinoma plezalnih fotografij, na koncu pa je dodan še kratek slovarček nekaterih izrazov v slovenskem, angleškem, nemškem, francoskem in italijanskem jeziku. Opisani so dostopi in sestopi, v vodniku pa so zajete gore oziroma stene, kot je Planjava, Debeli špic, Staničev vrh, Kamniški dedec in Zeleniške špice nad Repovim kotom, Kamniško Belo pa zastopa druga stran Zeleniških špic, Lučka Baba – Brana, Lučki Dedec, Vršiči, Vežica, Kranjski Dedec, Rzenik in Martinj Turn še z nekaj manj pomembnimi stenami. 270 strani je vsekakor dokaj obsežna knjiga, večinoma so predstavljene skalne smeri, nekaj pa je tudi za ljubitelje zime, čeprav področje ni prav tipično za zimske vzpone. Mogoče nekoliko motijo še klasične tehnične ocene ponekod, ker se je treba zavedati, da smo v dobi prostega plezanja in bi veljalo napisati vse ocene za proste ponovitve, tehnično oceno pa dodati, kot informacijo, koliko pa moramo obvezno prosto plezati, da lahko smer sploh zmoremo. Opaziti je tudi neskladje pri shemah smeri, saj so pri večini podane ocene v rimskih šte-

vilkah, kot je to po UIAA težavnostni lestvici, nekatere pa zasledimo z arabskimi števkami, kar je sicer celo bolj nazorno in preprosto. To lahko zasledimo v večini avstrijskih plezalnih vodnikov. Vsekakor bi bilo bolje, da je enotno. Pohvalno pa je, da so za večino sten zelo nazorne fotografije z vrisanimi potekom smeri, kar omogoča lažjo orientacijo. Vsekakor pa nas bo nova izdaja vodnika vsekakor še dodatno zvalila v stene, kjer najdemo nekaj zelo lepih smeri in sten, kot je na primer Vežica. Cena vodnika je 29,90 eura.

Boris Strmšek

VODNIK ZA MANGRTSKO IN JALOVČEVO SKUPINO

Avtor Jože Drab se je pogumno spopadel z nalogo, da osveži delo žal že pokojnega Tineta Miheliča, katerega vodnik Julijske Alpe je pravcata poetična legenda. Pa vendar je bilo nekega dne potrebno stopiti na tole zahtevno pot in se spopasti z nalogo. Julijske Alpe so zaradi svoje obsežnosti pravi zaklad za avtorje vodnikov, tokrat pa je Jože Drab »obdelal« področje okoli dveh znamenitih vrhov – Mangarta in Jalovca. Severozahodni del Vzhodnih Julijskih Alp se ponaša z obilo možnostmi in prelepimi vrhovi nad še lepšimi dolinami, zato je vsekakor novi vodnik še dodaten razlog, da se odpravimo na pot. In avtor vodnika se je odpravil tja velikokrat, da je našel tudi kakšne pozabljene stezice in skrite koticke, za kate-

re mu še domačini niso hoteli povedati. Saj, kakor je zapisal v uvodu, se verjetno bojijo navala »mestnih srajc v njihovo samotno kraljestvo«. Vodnik je zasnovan tako, da nam poda osnovne informacije o izbranem cilju v kombinaciji z opisom ture. Na začetku vodnika so fotografije področja in vrhov z vrisanimi potmi, mogoče je tukaj njihova pomanjkljivost, da niso barvne. Vsebina je nato razdeljena na obe skupini ter na vrsto podskupin, saj so zajeti praktično vsi vrhovi z večino možnostmi za ture. Po opisu skupine nas čaka poglavje »Izhodišča in doline«, nadaljevanje je »Koče, bivaki in zavetišča«, kar nam najbolj koristi pri organizaciji ture. V slednjem imamo opisane tudi različne dostope do postojank. Poglavje »Vzponi na vrhove« je sicer tisto, kar nas najbolj zanima v vodniku, tukaj pa predlagam kombinacijo s karto področja zaradi lažje orientacije in priprave na turo. Posamezne točke (koče, bivaki, vrhovi...) imajo navedene tudi koordinate, pri turah pa je navedeno izhodišče, nadmorske višine, čas ture in seveda težavnost, opis posameznih stopenj je naveden v uvodu vodnika. Med opisanimi potmi je občasno opisana kakšna znamenitost. Mogoče vodnik deluje nekoliko suhoparno, saj poglavja niso opremljena s številnimi barvnimi fotografijami, kakor smo že nekako navajeni pri drugo tovrstni literaturi, vendar pa je po drugi strani knjiga kljub obsežni vsebini nekoliko prihranila na teži, obsega namreč »le« 230 strani. Opisi tur so natančni in nikakor ne razvlečeni, vsekakor pa nas lepo vodijo proti izbranim ciljem. Opisane poti so vseh težavnosti, od preprostih sprehodov naprej, najdemo pa tudi pristope do II. težavnostne stopnje, kar pomeni, da je za vsakogar nekaj. In še cena: 29,90 eura.

Boris Strmšek

PLASTIFICIRANI PLANINSKI ZEMLJEVIDI

Nič kolikokrat smo že bili v položaju, ko bi se morali orientirati, pogledati na zemljevid, z neba nad nami pa so padale dežne kaplje. In zemljevid se zmoči, če nismo v zavetju, ter hitro strga. Pri daljši uporabi pa tako ali tako razpade po pregibih. Tokrat je za rešitev vaših težav poskrbela Planinska založba PZS, ki je v sodelovanju z Geodetsko družbo izdelala prve tri plastificirane planinske karte v merilu 1 : 50.000 in sicer Triglavski narodni park, Karavanke – osrednji del ter Kamniško – Savinjske Alpe. Tako bomo lahko na turah brezskrbni glede vremena in ne bo bojazni, da bi zaradi vlage ali tudi zaradi pogoste uporabe prehitro uničili najpomembnejši pripomoček za orientacijo. Pohodniške karte so izdelane na osnovi zadnjega stanja iz katastra planinskih poti, dodani so podatki o planinskih kočah, kjer imate za vsako tudi QR kodo, s katero lahko s pametnim telefonom dostopate do več podatkov na spletnem mestu. Mogoče je pomanjkljivost zemljevidov le pri režah za zlaganje, kjer je razmak med posameznimi deli in je zaradi tega nekoliko težja orientacija, vendar ne moti toliko. Vsekakor so zemljevidi dobrodošla novost, Planinska založba pa pripravlja še letos posodobitev tudi vrste drugih zemljevidov, med njimi tudi nekaj kart v merilu 1 : 25.000 (Grintovci, Bohinj, Stol, Triglav...). Generalni sekretar PZS Matej Planko je povedal, da PZS v naslednjih treh letih načrtuje prenovo celotne palete planinskih zemljevidov, tudi tistih, ki pokrivajo manj popularna območja. Vsekakor je planinska karta eden od tistih pripomočkov, ki nas naj spremlja na vsaki turi v gorski svet.

Boris Strmšek

MADONA SREDI POLETNEGA RAJA

Besedilo in fotografije: **Boris Strmšek**

Pravzaprav ne štejem več, kolikokrat sem bil na visokem alpskem osamelcu, ki se nahaja nad dolino Valsavaranche blizu Aoste. Gran Paradiso leži v Italiji blizu francoske meje, gre pa za enega najvišjih vrhov Grajiških Alp, kar pa smo že pisali dve številki nazaj. Ko smo se spomladi povzpeli na »Veliki Paradiž«, je bila izražena tudi želja nekaterih, da bi se nam pridružili, če bi bila tura tridnevna, kar pomeni počasnejši tempo in s tem nekoliko bolj lagodna tura. Ni treba hiteti in predvsem isti dan po vzponu na vrh voziti še 8 ur ali več proti domu. In tako se je spet zbrala majhna ekipa, kjer je vsak premikal svoje meje in spoznaval nekaj novega. Po dolgem času sem videl dolino povsem zeleno in hoja proti koči Vittorio Emanuele II na višini 2734 m je bila prava uživancija in občudovanje gorskega cvetja. V bistvu smo ves čas oprezali za kozorogi, ki pa so se tokrat nekje skrivali.

Zato pa je bilo toliko več svizcev, ki so po kdo ve kakšnih opravkih več čas tekali po teh visokogorskih travnikih in med njihovi luknjami, ki jih je skopanih veliko, nekatere tudi kar ob poti. Čeprav se je v višavah še belil sneg, je bil popoldanski dostop do koč pospremljen s soncem, precej visokimi temperaturami za takšne višine (okoli 25 stopinj na 2000 m), povsod pa je tekla voda. Majhni in veliki potočki so verjetno razlog, da vse tukaj bujno raste. Tudi murke so cvetele, ki ne rastejo prav povsod. Na koči je bilo živahno, spet so bili vsi navdušeni nad postrežbo in organiziranostjo, ki je brezhibno delovala kljub velikemu številu gostov, seveda pa smo se ponovno preveč najedli. Večer nam je minil v pripravljanju opreme za naslednji dan, zajtrk pa nas bo čakal že ob štirih zjutraj.

Zjutraj ni bilo hladno, le malo je pihljal veter. Mežikamo v temo, ko se na nebu pojavi prva jutranja zarja. Ob petih se počasi odpravimo kot račke eden za drugim. Tokrat res počasi, saj je naš cilj predvsem ta, da pridemo vsi na vrh. Spotikamo se po kamenju proti dolinici, kjer poteka ledenik Gran Paradiso oziroma njegovi borni ostanki. Kljub temu je nekaj snega, ki je začuda pomrznjen, zato še nekaj časa iščemo kopne prehode in se izogibamo hudournikom, ki so ponekod prekriti s snegom, nato pa okoli 3100 m visoko natakemo dereze in se navežemo. Počasi, s preudarnim korakom napredujemo čez snežišča proti soncu, ki vzhaja na drugi strani gore. Ko se končno srečamo z njim, mu kmalu spet ubežimo za senčni rob in

na koncu doživimo kar tri sončne vzhode. Zaradi vetra ni preveč prijetno postavnje, pa je bolje ves čas počasi napredovati, kar sicer ne gre vselej, vendar se vseeno dvigamo in kakšnih posebnih težav zaradi višine ni. Ko se srečata ledenika Lavecio in Gran Paradiso, opazimo nekaj ledeniških razpok, vendar so izven smeri vzpona. Počasi smo v višini markantnega vrha La Tresenta (3808 m), ki se dviga nad kočjo in smo ga lahko opazovali med dostopom prejšnji dan. Mont Blanc se je zjutraj mogočno dvigal nad obzorje, sedaj pa se občasno skriva v oblake. Lep dan je.

Na vršni plato se povzpemo brez težav, prehod je večinoma snežen, le nekaj malega je ledu. Vrh se počasi bliža. Čeprav se pogosto ustavljamo, pa kljub vsemu napredujemo in z bližino se dviga tudi volja. Prečimo razpoko, ki pa je polna snega in ni pretirano široka, višje nas čaka še ena, ki se vleče čez pobočje tik pred zaključnim skalnim delom. Tam naredimo postanek. Do vrha je le še kakšnih 50 višinskih metrov. Igor se odloči, da bo počakal kar tam, ima težave z nogo. Med vzponom lahko opazujemo gnečo na vršnem delu. Ljudje se drenjajo sem ter tja. Ta del vselej vzame veliko časa, ker se naveže oziroma skupine ne znajo dovolj dobro organizirati. Zlezemo čez razpoko in po strmi ter globoki snežni gazi, v bistvu pravcatemu kanalu, še zadnje metre do skal, nato pa do grebenčka, ki vodi do vrha in na daleč vidne Madone, ki nas že nestrpno čaka. Moramo počakati, da se z vrha spravi še ena večja skupina, pozneje ugotovimo, da so Hrvati. Italijani, ki so bili pred njimi in še bolj počasni, so na srečo že dol. Kar traja in traja vse skupaj, ampak saj nam ni hudega. Grejemo se na soncu, občudujemo okolico, klepetamo, po slabi uri pa je pot le prosta. Napeljem vrv do kipca na vrhu, jo fiksiram med vračanjem nazaj, nato pa s

Slovita prečnica pod vrhom Gran Paradisa.

pomočjo samovarovalnih kompletov ter nekaj nenavadne plezalne tehnike splezamo eden za drugim do vrha. Uporabiti je najbolje kar kolena na dveh mestih oziroma se kar po trebuhu podršati čez skalo pred prečnico, tako je še najmanj

Čez snežna pobočja počasi proti vrhu gore.

Dve »madoni« na vrhu.

težav in najhitreje gre. Prva je nato na vrhu Katarina, ki je bila močno v dvomih, da ji bo uspelo zaradi težav z astmo, ampak vse je mogoče, če je volja in seveda primerna klima v skupini ter dinamika, ki upošteva vse člane skupine. Za njo prilezejo na vrh Rok, Petra in Peter, Sašo pa še nekaj časa čaka na drugi strani. No, z nami je tudi Poljak, ki se nam je pridružil pred platojem. Saj načeloma ne jemljem v skupino ljudi, ki jih naključno srečam, vendar je bil možakar izredno hiter (zjutraj je štartal v Chamonixu), pa nas je prosil, če lahko gre zadnji del z nami zaradi morebitnih razpok. »Skočim« nazaj čez prečnico ter spremljam še Sašota čez kočljivi del, kjer je pod nogami skoraj 200 m »lufta«. Tako sem v slabe pol ure kar trikrat pri Madoni na vrhu. Res je lep dan in res smo veseli, da nam je uspelo. Jaz sem vesel predvsem zaradi drugih, seveda pa je vselej lepo stati na vrhu gore. V

daljavi se beli Monte Rosa, ostalo verigo štiritisočakov pa nekoliko skrivajo oblaki na obzorju, Mont Blanc in njegovi spremljevalci pa ves čas igrajo skrivalnice z nami. Se pokažejo in izginejo. Celotna skupina ob vrvni ograji spleza spet nazaj, jaz poberem vrv, se navežemo in kretno proti nižinam. Ob varovanju poskačemo čez zadnjo razpoko (sedaj je tam že aluminijasta lestev), pridruži se še Igor in odkolovratimo proti koči. Še nekaj skakanja čez hudournike nas čaka, spet nas na koči dobro pogostijo, prileže se pivo, naslednji dan pa jutranji spust v dolino ob številnem občinstvu, ki je sestavljeno predvsem iz svizcev. Kozoroge le jaz ugledam v daljavi za enim robom, pa hitro izginejo izpred oči. Na poti proti domu skočimo še v jezero Viverone, ki je blizu avtoceste na poti proti Milanu. Osvežitev je prijala, nato pa odbrzimo proti novim ciljem, ki jih ima vsak veliko. •

ZAPUSTIL NAS JE MARJAN MANFREDA - MARJON (1950-2015)

30. junija je v prometni nesreči umrl Marjan Manfreda – Marjon, ki je pomembno zaznamoval zgodovino slovenskega alpinizma. Rodil se je 31. avgusta 1950 v Bohinjski Beli, kjer je v Iglici, steni nad Belo, tudi začel s plezanjem.

Že kot najstnik je splezal prvenstvene smeri v Tatrach, Kavkazu in v Centralnih alpah in prav dejstvo, da ima v vseh gorstvih, kjer je plezal, prvenstvene smeri, govori o njegovi nepopustljivosti in doslednosti. Preplezal je številne nove smeri in opravil veliko zimskih ponovitev klasičnih smeri v Julijcih. Posebno poglavje pa je njegovo udejstvovanje v himalajskih odpravah. Leta 1972 je bil udeleženec odprave v južno steno Makaluja, 1974 se je povzpел na Kangbačen, 1975 pa brez dodatnega kisika na Makalu, kar je bil takrat višinski rekord, dosežen brez dodatnega kisika. Leta 1979 je na Everestu splezal kjučni, najtežji detalj na višini 8200 m. Pri tem je dobil hude ozeblin, odpravi pa odprl pot na vrh. Za to dejanje je prejel trofejo za »Fair-Play« športno

dejanje leta v Jugoslaviji, ki jo je kasneje komentiral: »Nič posebnega nisem naredil...samo drugim sem omogočil... Že leta 1975 sem napravil nekaj podobnega na Makaluju...V gorah pač nič ne zmoreš sam ali pa zelo, zelo težko.« Kljub hudim posledicam ozeblin iz Makaluja in Everesta je leta 1981 sodeloval še v odpravi v južno steno Lhotseja, v Himalajo pa se je ponovno vrnil leta 2004, ko je osvojil Daulaghiri in 2005 še Ama Dablam.

Poleg njegovih nesmrtnih dejanj v gorah nam ostaja v spomin njegova knjiga Ledeno sonce, za katero je leta 1990, ob Mednarodnem festivalu športnih in turističnih filmov, prejel Nejčevo nagrado. O njej je Mitja Košir zapisal: »Marjon nam slika alpinizem, tudi vrhunski in tisti na robu mogočega, kot človeško, človekovo opravilo. Z njim se osmišlja in ne postaja, temveč ostaja človek.«

Naj počiva v miru.

Peter Tomše

NAPOVEDNIK DOGODKOV

- **29.8. – TRAIL MARATON POHORJE** – tek na Pohorje 42, 21 in 9 km iz Ruš (organizira Društvo Aktivni smo, www.maratonpohorje.si)
- **29.8. – 29. CEBE triatlon jeklenih**, Bohinj (www.bohinj.si/triatlon)
- **5.9. – 37. Juriš na Vršič**, Kranjska Gora (www.td-kranjska-gora.si/juris-na-vrsic/)
- **9.9. do 13.9. – Kolesarjenje in oddih v Istri**, Novigrad z okolico (organizira Kolesarsko-pohodniško društvo Hej, gremo naprej)
- **18.9. do 5.10. – Festival pohodništva v dolini Soče** (program najdete na www.dolina-soce.com/dolina_festivalov/sportni_festivali/)

Več dogodkov najdete na www.pzs.si, www.bicikel.com...

S KOLESOM OKOLI SLOVENIJE, 1.del

Besedilo:
Tamara Leskovar

Fotografije:
Tamara Leskovar
in
Simona Pečnik Golob

Pa sem šla. Oziroma sva šli. Ali še bolje, se odpeljali na kolesarski potep po Sloveniji. POS sva s Simono poimenovali najino enajstdnevno pot – POTOVANJE OKOLI SLOVENIJE. Dolgo je že v meni tlela želja prevoziti traso DOS (Dirka okoli Slovenije) in prišel je dan, ko se je poklopilo vse. Prišel je pravi trenutek, prišla je Simona in prišla je lepa štirinajstdnevna vremenska napoved. Po vsega treh tednih, kolikor sva se poznali, sva že skupaj vrteli pedala po sivih asfaltnih in prašnih makadamskih cestah, ter porivali kolesa po gozdnih poteh. Traso DOS sva malo priredili, jo obogatili in izbrali več stranskih razglednih panoramskih cest ter tudi nekaj označenih in neoznačenih (najinih) kolesarskih poti. Magistralnih cest sva se kar se da izogibali.

POT

Važna je pot pravijo... A brez cilja ni poti, tako je bil najin cilj skleniti krog okoli Slovenije. Slabih 900 kilometrov sva prevozili v enajstih dneh. Simona pa še nekaj več, saj je na pot odšla izpred domače hiše. Najina pot se je začela in sklenila v Kamniku. Prekolesarili sva hribe in doline, se vozili vzdolž čistih žuborečih rek, skozi zelene gozdove, mimo travnikov in polj, skozi različne pokrajine, mimo prijaznih ljudi, skozi zanimiva mesta in kraje. Trasa je bila nekako načrtovana pred odhodom, vendar sva jo glede na okoliščine, predvsem najino hitrost, možnost prenočevanja in vremenske razmere, sproti prilagajali. Večinoma potegnili. Vozili sva z gorskimi kolesi. S seboj sva imeli vso potrebno opremo za prijetno bivanje – dopustovanje. Kajti to je bil najin dopust. Kar se da minimalno: nekaj kosov lahkih kolesarskih oblačil, majhen kolesarski šotorček, ki se je dobro obnesel, le za dva skregana ni primeren, podlogo in spalno vrečo za spanje ter mini kuhinjo z gorilnikom, posodo in nekaj hrane, spredaj na kolesu. Seveda v opremi ni manjkalo orodje za morebitna popravila in krpanje zračnic ter prva pomoč, katera pa na srečo niso bila potrebna.

PRVI TRIJE DNEVI

Iz Kamnika čez Črnivec na Podvolovjek v Logarsko dolino se je vila pot prvega dne. V Logarski dolini, najlepši dolini, kjer ti zapoje srce in se duša umiri, ko se zazreš v vršace Kamniških in Savinjskih Alp, sva se srečali s Simono. Odšla je na

pot dva dni pred menoj in tam sva se dobili ter prenočili v objemu visokih gora, z mislimi na osvojitve njih vrhov v bližnji prihodnosti. Zgodaj zjutraj naslednjega dne sva zapeljali v hrib, proti Pavličevemu sedlu, kjer sva malo pred vrhom zavili na panoramsko cesto Podolševa. Kolesa so bila tako težka, da sva jih komaj dvignili in prestavili, a po cesti navzgor sva se premikali z neverjetno lahkotnostjo. Višje kot sva bili, lepši so bili razgledi in bolj sva bili srečni. Domače kislo mleko za zajtrk ti da krila, ko se voziš sredi dneva po žgočem soncu proti Koprivni in vmes porivaš kolo po makadamski cesti. Na poti se lahko odžejaš še s kislo vodo iz izvira v neokrnjeni naravi. Nikjer nikogar. Tu in tam mimo pripelje le kak motorist, ki te hitro pusti daleč za seboj. A vsakega vzpona je enkrat konec, vzponu sledi spust in že sva na Koroškem. Spustiva se v Črno na Koroškem, rodni kraj Tine Maze, kjer je čas za počitek v senci in za sladoled. Koroška je res nekaj posebnega. Visoko ležeče kmetije so raztresene vse naokoli po hribovitem svetu. Težko je tu življenje, a hkrati tako lepo. V dolini sledi prijetna vožnja po regionalni cesti ob reki Meži, ki naju na večer pripelje do Dravograda. Ko se Meža izlije v Dravo, ji slediva tudi midve in se ob njenem desnem bregu odpeljeva po Dravski kolesarski poti po Pohorju. Po prevoženih dobrih 90-ih kilometrih in 1250 višinskih metrih, se utrujeni ustaviva kar sredi travnika, na hitro umijeva z vodo iz plastenke, že dva dni nisva videli tuša, nekaj malega pojeva, postaviva šotorček ob sončnem zahodu in v hipu zaspiva. Trda tla pod nama naju prav nič ne motijo, za poležavanje zjutraj pa tudi ni, zato že zgodaj vstaneva, pospraviva in se odpeljeva dalje, na Štajersko. Luštna je vožnja po D-3, ki je ves čas speljana malo po asfaltu, malo po makadamu, v

Iz Logarske doline proti Pavličevemu sedlu.

Pogled na Kamniško-Savinjske Alpe s panoramske ceste pod Olševo.

Solčavska panoramska cesta.

S splavom čez Muro.

Proti Mariboru.

zavetju gozda, mimo samotnih kmetij, s pogledom na reko Dravo, ki se leno premika proti Mariboru. Razgibana pot, ves čas gori in doli, z vmes kakšnim res ekstremnim 20% vzponom. Pohorje zapustiva na Fali, se zapeljeva skozi Ruše, kraj, kjer sem preživela svoja prva štiri leta in še mnogo počitniških dni in vikendov. Čas je za obujanje spominov in mnogo pripovedi, ko se peljeva proti Mariboru skozi ubijalsko vročino sredi dneva. Na tem koncu se počutim kot doma. Tik pred Mariborom pa postanek v Drava Centru, ter počitek in užitek, dokler soncu ne pojenjajo moči. Popoldan se odpeljeva skozi Maribor proti Šentilju do Sladkega vrha in tja do Mure. Od daleč sva prišli, čez tri pokrajine, ob treh rekah, v enem dnevu. Slovenija je tako majhna in tako čudovita. Razgibana. Ko se vkrcava na splav in pristaneva na avstrijski strani Mure, se kar ne moreva načuditi, od kod sva prišli in kje sva. V Murecku na avstrijski strani prenočiva v kampu. Končno topel tuš in topla večerja. Kako malo je potrebno, da je človek srečen...

Se nadaljuje...

Pogled z Dravske kolesarske poti D-3 splejane po obronkih Pohorja.

TEHNIČNI PODATKI ZA TISTE, KI IMAJO RADI STATISTIKO.

Jaz ne. Podatke je zbirala Simona, sama pa sem doma naredila profile poti. Če morda koga zanima, je tu povezava z opisom in profili poti: <http://www.bikemap.net/en/user/fb1037377639625423/>

1. dan - LOGARSKA: Kamnik - Črnivec - Podvolovjek - Luče - Solčava - Logarska dolina; cca 45 km, 1260 v.m. vzpona

2. dan - PODOLŠEVA/KOROŠKA: Logarska dolina - proti Pavličevemu sedlu - desno na panoramsko cesto pod Olševo - Črna na Koroškem - Mežica - Ravne na Koroškem - Dravograd - po Dravski kolesarski poti do Vuzenice; cca 80 km in 1240 v.m. vzpona

3. dan - DRAVSKA KOLESARSKA POT: Vuzenica - Janževski vrh - Puščava - Ruše - Limbuš - Maribor - Pesnica - Šentilj - Sladki vrh - Mureck; cca 90 km in 950 v.m. vzpona

4. dan - MURSKA KOLESARSKA: Mureck - po Murski kolesarski poti - Bad Radgersburk - Gornja Radgona - Radenci - Veržej - Ižakovci - Mota - Ljutomer - Ormož - Vel.Nedelja - Formin - Muretinci - grad Borl; cca 110 km in 150 v.m. vzpona

5. dan - ČEZ HALOZE IN KOZJANSKO: grad Borl - čez Haloze proti Zgornjemu Leskovcu - Gorca - pod Donačko goro - čez Kozjansko - Rogatec - Rogaška Slatina - Podčetrtek - Imeno - Bistrica ob Sotli; cca 80 km in 690 v.m. vzpona

6. dan - DOLENJSKA: Bistrica ob Sotli - Podsreda - Brestanica - Krško po kolesarski Krški poti - Zg.Leskovec - Venuše - Zameško - Otočec - Novo mesto - Straža - Vavta vas; cca 80 km in 610 v.m. vzpona

7. dan - KOČEVSKI ROG/BLOKE: Vavta vas - Straža - Dvor pri Žužemberku - Stari

log - Kočevje - Ribnica - Štifta - Nova vas - Bloška polica - Cerknica - Rakov Škocjan - Ravbar komanda - Postojna - kamp Pivka jama; cca 110 km in 1400 v.m. vzpona

8. dan - KRAS/GORIŠKO: kamp Pivka jama - Razdrto - Senožče - Štanjel - Šempeter - Nova gorica - Solkan - po Soški kolesarski poti do Plave - Deskle - Anho - vo - Kanal ob Soči; cca 110 km in 1080 v.m. vzpona

9. dan - POSOČJE: Kanal ob Soči - Tolmin - Most na Soči - Kobarid - slap Kozjak - po Napoleonovi makadamski poti - Trnovo - Žaga - Bovec - Soča - kamp Korita; cca 72 km in 990 v.m. vzpona

10. dan - TRENTA/ČEZ VRŠIČ NA GORENJSKO: Kamp Korita - dolina Trente - čez prelaz Vršič - Kranjska gora - po kolesarski poti do Mojstrane in Jesenic - Žirovnica - Smokuč - Begunje - Nova vas pri Radovljici; cca 77 km in 1220 v.m. vzpona

11. dan - GORENJSKA DO KAMNIKA: Nova vas pri Radovljici - Begunje - Podgorska kolesarska pod Dobrčo - Tržič - Golnik - Trstenik - Preddvor - Tupaliče - Visoko - Cerklje - Zalog - Komenda - Duplica - Kamnik; cca 60 km in 690 v.m. vzpona

Skupaj: 11 dni na poti, prevoženih 870 kilometrov in 10.300 višinskih metrov vzpona

VELIKI DRAŠKI VRH – SEVERNA STENA KLASIKA IN MODERNA V TRAPEZU

Besedilo in fotografije:
Boris Strmšek

Ne vem zakaj sem kar precej časa izpuščal iz načrtov Veliki Draški vrh. Razlog bo verjetno v nekoliko večji oddaljenosti od civilizacije, ki je včasih odvrnila soplezalce, pa tudi sam nisem bil navdušen predvsem nad zelo dolgim sestopom, če je že dostop v zgornjih mejah normale. Seveda gre za merila, ki si jih postavljajo že nekoliko polenjene generacije alpinistov. Če lahko turo opraviš v enem dnevu od doma do doma, potem že ni tako hudo. Okoli tri ure sestopa tudi ni tako veliko, saj je nekaj podobnega z vrha Stene pa

še od marsikje, kjer je vseeno kar »prometno«. A vsekakor je enodnevni način plezanja posledica modernih časov in neprestanega izgovarjanja na pomanjkanje časa ter za lase privlečene naglice, ki se je ne znamo prav otresti. Včasih smo se odpravili v petek popoldan proti goram, nekje v dolini prespali, zgodaj zjutraj pa jo že mahali proti stenam in popoldan (če pa je bila smer krajša, smo seveda preplezali še eno), ponavadi iskali cilje še za nedeljo, ko smo nato pozno zvečer prikolovratili domov po dveh zares dobro izkoriščenih plezalskih dnevih.

- *Spominska smer dr. Tomaža Ažmana*
VI+/V-VI, 400 m
Potrebna oprema:
nekaj klinov, metulji, zatiči
- *Smer Dolar-Kilar-Vavken*
V (VI-), 400 m
Potrebna oprema:
nekaj klinov in metuljev

Dejstvo je, da nas čaka Veliki Draški vrh in stena Trapeza nekje na koncu Krme, čez katero nas vodi dolga, a dokaj položna pot proti našemu tokratnemu cilju. Tam bomo našli kar nekaj zanimivih klasik, ki so jih začrtali že v petdesetih letih prejšnjega stoletja, nato pa so naslednje generacije ves čas nekaj dodajale.

Ažmanovo smer odlikuje dobra skala.

V steni Trapeza je vsekakor ena najbolj markantnih linij speljana po zajedah, kaminih in počeh v desnem delu, kjer so leta 1951 plezali Daro Dolar, Mitja Kilar in Vido Vavken. Popularna smer DKV (Dolar-Kilar-Vavken) je vsekakor ena najbolj poznanih tukajšnjih klasik in mimo nje ne moremo.

Tokrat se bomo ob smeri DKV odpravili še v sosednjo, ki pa je že bolj odraz modernejših časov, če lahko tako rečemo. Nastala je 42 let po smeri DKV, preplezala pa sta jo Tržičana Janez Primožič in Filip Bence. Leta 1993 so gorski reševalci izgubili dr. Tomaža Ažmana, ki je od mladih let spoznaval stene doma in na tujem, tudi Hindukuš in Himalajo, predaval je v gorniški šoli v Nepal, bil reševalec letalec... Spominska smer dr. Tomaža Ažmana v Draškem vrhu je bila prva smer, ki sem jo preplezal v tej steni. Maja Lobnik me je nekaj let nazaj povprašala ali bi šla kaj preplezat skupaj po dolgem času in sva se odpravila proti Draškemu vrhu. Nekaj sva omahovala med možnostmi, pa sva se nato nekako odločila za Ažmanovo.

STRMA STENA IN GLADKA PREČNICA

Ko si pod steno, si že daleč, bi lahko rekli za cilje na koncu Krme. Stene niso prehudo visoke. S solidnim dostopom in dolgim sestopom pa je to že poštena tura. In v Ažmanovi smeri je težavnost že tudi solidna. Petice in šestice si podajajo roko, le kakšna štirica za predah se najde, sicer pa je smer zares lepa in postreže s pestrim plezanjem in »zvitimi« prehodi. Skala je dokaj dobra, le v kakšnem lažjem delu je najti tudi kakšen majav oprimek.

Spominska smer dr. Tomaža Ažmana poteka čez plošče, zajede in poč.

Je ena lepših smeri, ki sem jih plezal v naših stenah. Smer DKV vstopi desno po položnem kotu oziroma kaminu, Spominska smer dr. Tomaža Ažmana pa se požene navzgor čez sive plošče kakšnih dvajset metrov levo. Najprej je treba nekoliko poiskati prehode čez vstopni del, ki je prekinjen s policami, kmalu pa nas navzgor vodijo razčlembe, kjer je potrebno nekaj smisla za nameščanje varovanja in iskanje prehodov. A orientacija vsekakor ni zahtevna, v drugem raztežaju nas polica zapelje proti desni pod stebriček, nato pa se prične bolj resno oziroma strmo plezanje. Tukaj se obenem dotaknemo smeri DKV, kjer z vrha stebrička prestopimo nazaj na steno in nadaljujemo po razčlembah čez strme plošče nekoliko proti levi navzgor. Kakšen klin se sicer najde, vendar še najbolj koristijo manjši metulji. Ko se po zajedah prebijemo do gladkih plošč sredi stene, nas čaka atrak-

tivna prečnica daleč proti levi. Na videz zahtevna in gladka poč se pokaže kot veliko presenečenje in predvsem zelo lepo plezanje. A vsekakor naj najprej plezajo oči, šele nato roke in noge, da ne bo kakšnih težav. Jaz sem jo ubral s stojišča naravnost proti levi in nato po nekaj metrih pri drugem klinu (skrit je levo za robom) navzgor v poč. In potem po poč v levo. Varovanja je tukaj nekoliko manj, kot bi si ga želeli, vendar z vsakim metrom pridobimo na samozavesti in sredi prečnice bomo že navdušeni nad izpostavljenostjo stene, ki izginja pod našimi nogami. Moč ne pomaga kaj dosti, zato pa toliko bolj pride do izraza naša sposobnost gibanja in iskanja redkih oprimkov, ki so bolj za ravnotežje. Kmalu se težave zmanjšajo, zavijemo okoli roba in nato nas navzgor

V smeri DKV.

spet vodijo zajede. Še ena prečnica nas čaka višje, a tista je precej lažja in nas pripelje do votlinice, nato pa nas čaka še nekaj zahtevnejših prehodov po zajedah in kmalu smo spet skupaj s smerjo DKV. Izberemo skupen izstop, iz stene nas vodi gruščnata grapa na levi, po sitnem terenu smo nato kmalu na travnikih med Velikim Draškim vrhom in Toscem. Lahko se povzpnejo na eden ali drugi vrh ali pa sestopimo na južno stran do markirane poti. Ali poležimo na toplem soncu in uživamo v tišini...

TRDA PETICA

Letos sem končno uspel prikolovratiti do priljubljene klasike v Trapezu Draškega vrha. Nekaj smo se dogovarjali in telefonirali, na koncu pa sta me v smer DKV spremljala Blaža in Jernej, ki sta se udeležila lanske alpinistične šole in smo že doživeli nekaj skupnih napornih, a vsekakor po svoje zanimivih tur, ki pomenijo nabiranje ta pravih alpinističnih izkušenj. Nismo bili pretirano zgodnji. Sonce je že božalo vrhove, ko smo se bližali Krmi. Mimo Kovinarske kočice do parkirišča, nato pa v toplem jutru proti vstopu. Prehitimo nekaj planincev, ki se jim seveda nikamor ne mudi, saj so prišli v gore, da bi uživali. Nato nam nasproti pridrvi nekaj gorskih tekačev, ki pa se jim zelo mudi, saj so prišli v gore, da bi trpeli. Oziroma lovili postavljene časovne okvire, ki so si jih zastavili. Tudi mi jih lovimo, čeprav se trudimo, da bi vseeno uživali. Stena se nam bliža. V Zgornji Krmi zavijemo proti Bohinjskim vratcem in iščemo stezice, ki nas pripeljejo pod steno. Kozorogi se sprehajajo čez melišče in se počasi umaknejo, ko nas zagledajo. Vržem nahrbtnik na tla, se opremim, nekaj stvari dam v manjši nahrbtnik za v steno in pustim večjega, naj čaka na nas. Tudi pohodne palice pustimo tukaj, da

ne bodo v napoto. Kmalu smo pri manjši zaplati snega pod steno in pri značilnem kotu, kjer gre navzgor naša smer. Toplo je in soparno. In skala je mokra. Kar kapljice so po kotih in vdolbinah, verjetno kondenz. Oddrsam začetni del in poiščem varovališče pod prvo petico. Tam se spet borim z mokroto v razčlembah zajed, ki vodi strmo navzgor. Varovanje uredim ob stebričku, kjer na drugi strani poteka Ažmanova smer. Od spodaj se oglašajo svizci. Lažji del vodi najprej proti desni, nato nazaj proti levi in navzgor nas pripelje proti drugi petici. Strma poč je mokra. Kot vse ostalo do sedaj. Preklinjam in se drsam po razpokah. A zdi se mi, da tudi brez mokrote ni sprehod. Sem plezal že večkrat štirice in petice, pa tudi kaj zahtevnejšega v dežju, in je bilo lažje. Kaj pa vem, meni se je zdel ta del bolj blizu VI, kot pa V. Vsekakor ni sprehod, v mokrem pa precej neprijetno. In potem jo smer prične ubirati počasi proti levi. Gor in levo, gor in levo, gor in levo... Zajede in kamini se menjavajo s prečnicami. Slabe petice, kjer se malo čudiš. Še vedno je vlažno, očitno sta sopara in dež pred nekaj dnevi lepo »začnila« smer. Prehod čez gladko ploščo v levo do kamina je prav zabaven, vsaj glede ocene. Nekdo je pustil dolgo vrvico, očitno se je prav tako zabaval tukaj. Dolga prečnica nas končno pripelje do votline, kjer je varovališče, varovanje je nameščeno kar na stropu. Še ena prečnica in končno smo v lahkem terenu. Le še izstop po grapi nas čaka. Nadležen šoder hitro premagam, vendar se vrnem in pomagam z varovanjem Blaži, ki ji pa takšen teren ni najbolj všeč. Spustila se je megla, razgleda ni kaj dosti. Občasno posveti sonce skozi meglo, ko se prebijamo čez trave do markirane poti. Presenetimo nekaj gamsov, ki se pasejo po teh visokogorskih travnikih. Tu in tam nas pozdravijo žareče Kranjske lili-

Proti vrhu smeri DKV.

je s svojimi cvetovi v obliki jabolka. Zato verjetno tudi drugo ime Zlato jabolko. In potem hitimo do Vodnikovega doma in čaja na hitro, kajti treba je še navzgor. Ko smo končno na Bohinjskih vratcih, je že mrak. Odhitim naprej, grem še pod steno pobrati nahrbtnik, dobimo se na travniku na Zgornji Krmi, Blaža in Jernej gresta po poti. Ko končno najdem nahrbtnik, saj se je mrak spremenil v temo in brez čelne svetilke ne gre, se čudim, da nekako ni tako, kot sem ga pustil. No, potem opazim, da je ena nagajiva žival pogrizla rob celotnega pasnega traku. In to kar pošteno pogrizla, je morala imeti kar dobre zobe. Hja, pa tudi ročaj palic je zgrizen, nič mi ni jasno. Prešvicane stvari jim očitno teknejo. Kozorog verjetno ne, gamsov nisem videl na tej strani, miši so premajhne, mogoče podlasica, lisica... Svizec? Hmm, cel dan sem poslušal njihovo žvižganje, imam jih na sumu. Ja, nič ne morem, sam sem si kriv. Zbašem stvari v pogrižen nahrbtnik in odhitim proti dolini. Za tri ure sestopa je vseeno treba kar stopiti, sicer se to še bolj zavleče. S svizci pa se pomenim naslednjič. ●

KOLESARJENJE Z OTROCI

Besedilo in foto arhiv: **Mateja Mazgan**

Slovenija je s svojo izredno razgibano pokrajino dobesedno raj za ljubitelje narave ter s tem povezano tudi kolesarjenje. Ker je kolesarjenje vedno bolj priljubljen šport, se ga nočejo odreči niti tisti z najmlajšimi družinskimi člani. Z nekaj truda ter prilagajanja bodo na tovrstnih turah izjemno uživali tudi najmlajši.

Glede na pestro izbiro kolesarskih poti v Sloveniji, lahko na svoj račun pridejo tudi otroci, med njimi tudi tisti najmanjši, ki se vozijo v kolesarskih prikolicah. Slovenija nudi mnogo gorskih kolesarskih poti, ki so tako odmaknjene, da praktično skoraj ni prometa. Tja se lahko umaknejo tisti, ki si želijo biti sami ali pa se zaradi prikolice z otroci bojijo prometa. Hriboviti svet še posebej prija v poletnih in vročih dneh, ko si želimo umika iz vročih prede-

lov v naravo in hribe. Za starše z malo več kondicije priporočam makadamske ceste po različnih hribih Slovenije. Ceste so v večini lepe za kolesa, poleg tega pa tam definitivno ne bo gneče. Pa tudi narava je pogosto še toliko bolj nedotaknjena, kakor tista ob urejenih asfaltiranih cestah. Varnost, katere se domačini niti ne zavedamo, pogosto toliko bolj opazijo tuji turisti. Kadarkoli in kjerkoli v Sloveniji je prost dostop do narave, hribov, jezer, rek. Povsod je tudi izredno varno. In ravno varnost je tista, ki je ključnega pomena za kolesarjenje z otroci.

ŠE V PLENIČKAH IN ŽE OSVOJILA MNOGO KOLESARSKIH PODVIGOV

Še preden sem postala mamica, sem vedela, da se mi življenje zaradi prihoda hčerkice ne bo bistveno spremenilo. Takratna očitanja mnogih, da se bo ob prihodu otroka potrebno umiriti, so mi še toliko bolj dajala voljo, da ostanem to kar sem. Že v času nosečnosti se nisem odrekla športnim aktivnostim, le prilagodila sem jih svojim takratnim zmogljivostim. Ko pa je na svet prijokala Suzi, sem se »umirila« le za tri tedne, nato so se začeli najini skupni podvigi. Večina dojenčkov uživa v vozičkih. Če pa se ti gibljejo v naravi in na svežem zraku, je zanje še veliko bolje. In tako je tudi kolesarjenje z otroško prikolico postalo del naju obeh. Začeli sva s kratkimi turami, katere so že na začetku bile speljane po hribih. Po naših cestah, kjer večinoma ni urejenih kolesarskih poti, vožnja s kolesom z otro-

ško prikolico ni varna. Tudi v mojih domačih krajih, okoli Kozjaka ter Pohorja, kolesarske poti še niso povsem urejene, zato nama ni preostalo drugega, kakor vožnja po makadamskih gorskih cestah. Nič hudega, saj imam tako kolesarjenje najraje. Z rednim gibanjem sem kmalu dobila ponovno toliko moči, kot sem je imela prej. Pravzaprav jo imam danes še mnogo več, saj s seboj redno vlečem otroško prikolico, Suzi pa ima tudi vedno več kilogramov. Danes ima Suzi 11 mesecev in za njo je že mnogo kolesarskih tur. Vse sprejema izredno pozitivno, uživa v vozičku in največkrat v njem kar zaspi. Na vrhu hriba pa vedno sledi pavza z igro in malico.

POHORJE IN KOZJAK IDILIČNA ZA KOLESARJENJE Z OTROCI

Oba hribovja nudita mnogo idiličnih poti za kolesarjenje. Večina je makadamskih, a za gorska kolesa to vsekakor ni nikakršna ovira. Odmaknjeni predeli, kjer ni gneče temveč neokrnjena narava, tišina in mir, so več kot odlični za kolesarjenje z otroci. Predvsem v poletnih mesecih, ko je v dolini vročina, v hribih pod gostimi krošnjami dreves pa senca in hlad. Na Pohorju in Kozjaku obstaja mnogo cest, ki so neoznačene in vodijo do raznih samotnih kmetij in so pogosto med seboj tako prepredene, da je možno narediti krožne ture. Tukaj še ni masovnega turizma in ravno to je razlog za neokrnjenost nara-

ve ter samoto. Pobeg v sanje, v trenutek, ko si sredi pohorskih gozdov, kjer slišiš le žuborenje potokov, šumenje listov ter žvrgolenje ptičev. In vesel smeh svojega otročička v vozičku.

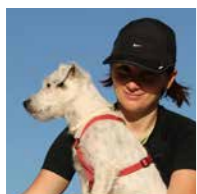

Vsak starš je prepričan da ve, kaj je najbolje za njegovega otroka. Jaz sem prepričana, da svoji hčerkici dam največ s skupnim druženjem v naravi, na svežem zraku. Torej tudi s kolesarjenjem in pohodništvom, seveda z vmesnimi postanki za igro.

ODDALJENI SAMOTARJI JULIJSKIH ALP

ZAHODNI JULIJCI NAD PATOCOM

Besedilo in
foto arhiv:
**Maja
Ogrizek**

Nad Reklansko dolino (Val Raccolana), ki se vije od Nevejskega prevala (Sella Nevea) proti kraju Kluže (Chiusaforte), se na sončnem balkonu razprostira zelo posebna furlanska vas Patoc (Patocco). Kdo ve, koliko stoletij že ždijo vse tiste kamnite hiše tam gori na zelenih terasah, do katerih ne vodijo ceste, ampak le steze, in zbirajo zgodbe o ljudeh, ki so v teh koncih nekdanje živeli. Imeli celo šolo, zdaj pa se vračajo predvsem poleti, uživati mir, daleč proč od hrupa in vrveža urbanega življenja. So kraji, ki se človeku posebej zasidrajo v srce, zaselki, v katere se zaljubimo. Jih nikoli več ne pozabimo. Patoc ni hkrati nič posebnega in je nekaj zelo posebnega – če imate radi kraje, ki s sabo nosijo zgodbe nekdanjih časov, nikarte odlašati z obiskom in se ne ustrašiti strme, vijugaste asfaltne cestice, ki vodi do njega. Patoc vas ne bo, v to sem prepričana, pustil ravnodušnih, povabil vas bo

v romantično raziskovanje njegovih hiš, hišic, uličic. Pa tudi hribov nad njim.

Predvsem se v tiste kraje, v oni pozabljeni, oddaljeni žep Zahodnih Julijcev, ne podajte brez fotoaparata. Vse tam je sila fotogenično: simpatične stare stavbe, zanimive zgodovinske ostaline prve svetovne vojne, bajni razgledi, rastlinstvo, živalstvo, in ... in neukrotljiva divjina. V Patocu in na vrhovih nad njim lahko počnete marsikaj – raziskujete, odkrivajte, preštete hribčke naokoli, ali pa samo uživajte v hoji in sanjarite v samoti. Za spoznavanje s temi oddaljenimi, manj znanimi samotarji predlagam dva vrhova: Monte Jama in Cuel de la Baretta.

Pot na **Monte Jama** (1167 m) začnemo v Reklanici (Raccolana). Do Reklanice se pripeljemo po cesti skozi Kranjsko Goro in Trbiž, od koder nadaljujemo po magistralni cesti SS Pontebbana v smeri Vidma (Udine). V kraju Kluže (Chiusaforte) zavijemo levo v smeri Nevejskega prevala (Sella Nevea), Reklanica je takoj na drugi strani reke Bele (Fella). Parkiramo najlažje pod avtocestnim viaduktom; par deset metrov naprej se levo odcepi betonirana pot CAI 644. Pot je stara mulatjera iz časov prve svetovne vojne in preko škrbine Monte Jama vodi do vasice Patoc. Potka je divja in zdi se, da ni prav dosti hojena, saj je mestoma prav prikupno zaraščena; mestoma pa je zaradi zemeljskih plazov celo malce manjka. Ampak nič hudega ali nevarnega, le pustolovščina tele zahod-

nojulijske avanture bo bolj zanimiva. Na škrbini med vrhovoma Monte Jame nas kažipot usmeri na neoznačeno, a dobro vidno potko do zahodnega vrha. Ta je sicer v gozdu, se pa od križa naravnost nizdol stezica nadaljuje do krasne, prostrane in izjemno razgledne ravnice. Ki lokalnim jadrnim padalcem služi kot vzletišče. Tu postoj, popotnik, in se naužij radosti tega po višini zanikrnega, a po očarljivosti izrednega razglednika! Se vidijo vrhovi od Zuc dal Bora do kaninske verige nad Režijo; pa še kaj, denimo mogočna Amariana neposredno pred nami. Vrnemo se do škrbine in na CAI 644. Stezico je na krajšem odcepu odnesel plaz, ampak so gojzarji že utrdili novo in po težavnosti ta prehod ni omembe vreden. Je pa zato treba s presežniki pohvaliti potko nad vasjo – človek prav čuti dih preteklih časov, tistih let, ko so tod domačini hodili. Od kod in kam pravzaprav? Ko zagledamo prve hiše, se ne pustimo zapeljati markacijam, ki se spustijo desno navzdol na cesto, ampak jo uberemo v levo po občutku, tjakaj, koder med vejami vidimo prve strehe. V Reklanico se vrnemo tako, da pri križu ob cesti poiščemo oznake za CAI 620, po kateri obhodimo Monte Jama in se spustimo v dolino. Pot vodi po slikoviti soteski potoka Patoc, ki v zgornjem delu navduši s svojo vodnatostjo, v spodnjem pa z divjostjo korit.

Patoc je izhodišče za zelo posebno pot na zelo poseben vrh – na **Cuel de la Baretta** (1522 m). Do Patoca (Patocco) pridemo tako, da nadaljujemo po isti cesti še nekaj kilometrov, ko nas kažipot usmeri levo navzgor. Te kraje je usodno zaznamovala najprej prva svetovna vojna, pred nedavnim pa obsežen gozdni požar, ki je divjal leta 2013. Ampak razmere so se umirile in četudi nikoli več ne bo tako, kot je bilo, je zdaj na poseben način ... drugače.

In zelo, zelo lepo! Prvinsko. Divje. Pot po CAI 620 začnemo na začetku vasi in nadaljujemo mimo hiš proti makadamski poti, ki se vije desno nad vasjo. Ta nas kmalu pripelje na udobno mulatjero, ki nas strmo, a v prijetnih zavojih pripelje do najlepšega dela – do krasne prečke, ki skoraj vodoravno obkroži Monte Jovet in se zaključi nad Forca Galandin. Tu se začne prečenje razdrapanih grap, razbitih hudourniških strug in prebijanje čez

Cuel de la Baretta

Monte Jama

Cuel de la Baretta

Patoc

Patoc

peščene plazove. Jeklenic, ki so nekdanjaj lajšale prehode, ni več oziroma so potrpane ali izruvane. Ta del poti tehnično ni zahteven, ima pa nekaj izpostavljenih, sitnih mest, čez katera se je treba prebiti previdno. Ko premagamo slikoviti podor čez Rio Fontanis, potka spet postane krotka in udobna. Planotast vrh Cuel de la Baretta po Kugyjevih besedah nudi enega najbolj fascinantnih pogledov Julijcev – na severna ostenja Montaža nad Dunjo. Za njim se vijejo Strma peč in samotna skupina Jovetov, na drugi strani Dunje lok Naborjetskih gora, za njim skupina Grauzarie in Sernia, pa skupina Zuc dal Bora, pa v Rezijo in greben Muzcev za njo lahko zremo. Ne pozabite na čelno svetilko, tam okoli je namreč polno ostankov kasarn, kavern, jarkov in utrdb, saj je na vrhu Cuel de la Baretta, ki ga je obiskal celo italijanski kralj Viktor Emanuel III., med prvo svetovno vojno gneznila italijanska garnizija. S te topniške trdnjave so granate letele po avstrijskih položajih v Kanalski dolini. Če planotasta pojava morda res ni impresiven vrh, pa so ostanki prve svetovne vojne na njej eden najpomembnejših ohranjenih vojaških sistemov v Julijcih.

Neukrotljiva pobočja, kavbojske grape ... kot bi bili kraji okoli nas iz nekega drugega sveta. Odmaknjeno, samotno in romantično, taki so Zahodni Julijci nad Patocom! Mnoge poti tam okoli žal samevajo, so ali bodo opuščene in zaprte, kajti sekcije CAI jih zaradi visokih stroškov vzdrževanja po vsakoletnih podorih, plazovih ipd., slabe obiskanosti in objektivne nevarnosti bolj ali manj ne vzdržujejo več. Najbolj divji zahod Zahodnih Julijcev je tole; začara, očara. Uroči! ●

120-LETNICA ALJAŽEVEGA STOLPA NA VRHU TRIGLAVA

Ob častitljivem jubileju simbola slovenskega gornišstva, ki ga je dal postaviti župnik Jakob Aljaž pred 120 leti na našem najvišjem vrhu, se je zvrstila vrsta dogodkov, več o njih pa lahko najdete na strani www.pzs.si.

CLIMB & SAIL NA JADRANU

Bi radi uživali v jadraniu in obenem božali topel apnenec jadranskih otokov ter razgibane obale? Bi kombinirali morske aktivnosti s plezalskimi in pohodniškimi podvigi? Če ste pripravljeni sprejeti takšno kombinacijo pustolovščin, bo program CLIMB & SAIL vsekakor pravi za vašo dušo. Od 24. do 27. septembra 2015 se odpravljamo med jadranske otoke in obalo, kjer bomo jadrani, plezali, obenem so možnosti tudi za pohodniške ture in raziskovanja. Z izkušenimi jadranci ter in-

štruktorji plezanja se boste odpravili aktivnim doživetjem naproti. Pripravljamo štiridnevni termin, kjer boste lahko doživeli veliko zanimivega in preživeli čas v dobri družbi. Za vse informacije pišite na Društvo Strmina (info@drustvo-strmina.si), telefon 030 666 900, informacije o dogodku pa najdete tudi na naši facebook strani. Program je odvisen od vremena in vetrovnih razmer na morju. V načrtu imamo obisk plezališč na otokih Brač in Hvar, povzpeli se bomo tudi na katerega od najvišjih vrhov otokov, seveda bomo tudi jadrani in raziskovali morsko obalo.

DOBIMO SE OB POLNI LUNI - MARIBORSKO POHORJE

V nedeljo, 30. avgusta 2015, se dobimo ob 19. uri pri spodnji postaji Pohorske vzpenjače. Povzpeli se bomo do Bellevuja in dalje do razglednega stolpa, naše druženje pa bomo zaključili v siju lune sredi Maribora. Prisrčno vabljeni!

TEČAJ PLEZANJA VEČRAZTEŽAJNIH ŠPORTNIH SMERI

Če bi radi nadgradili svoje znanje iz športnega plezanja in plezališč, kjer ste spoznavali enoraztežajne smeri, je tukaj priložnost. Konec septembra in v oktobru bomo organizirali tečaj športnega plezanja, kjer bomo spoznavali plezanje v večraztežajnih smereh. Tečaj se bo odvijal v enem ali dveh plezališčih v Sloveniji ter v Paklenici na Hrvaškem. Sestavljen bo iz vikend tečaja ponavljanja športnoplezalne tehnike z osnovami plezanja večraztežajnih smeri v Vipavi (ali na ustrezni lokaciji) in podaljšanega vikenda (3 dni) v Narodnem parku Paklenica. Za program in ostale informacije pišite na elektronski naslov info@drustvo-strmina.si ali pokličite na telefon 030 666 900.